مەگەر بەرجوازی کۆمونیستخوازە، تاکو "کۆمونیزم"ی هەبێت و بە خۆجیاکردنەوە ئاوەڵناوی "کرێکار و پڕۆلیتاریا" پێویست بێت؟

هەژێن
۲۸ی جولای ۲۰۱۸

بەشی یەکەم

خوێنەری هەژا، ئەوەی لەنێو ئەم سەرنجدانە ڕەخنەییە لەسەر ڕاگەیاندنی "ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی له عێڕاق" دەیخوێننەوە، هەوڵێکە بۆ وروژاندنی پرسە (بەرد-لەسەر-دانراوەکانی(نزیکەی سێ دەهەی ڕابوردوو، کە بەداخەوە بێدەنگکردنی زۆرێك لە چالاکانی دوا دەهەی سەدەی ڕابوردوو لە بەرانبەر ئەو پرسانە، بووە بە زەمینەخۆشکەری گاڵتەجارییەکانی ئێستا، هەڵبەتە سەرنجداندنەکەی من بە پێشینە و ئەزموونی کەسیی و خوێندنەوە و ناسینی خۆم پشتئەستوورە.

پێش ئەوەی کەسێك بپرسێت : ململانێ و کەرتبوونی "پارتییە ڕابەرەکان" و قەیرانی "کۆمونیزمی کرێکاری" بۆ تۆ چی؟ باشترە ئەوە ڕۆشنبکەمەوە، تاکو ئەو پرسیارە نەبێتە بەلاڕێدەبەری سەرنجی خوێنەر. ساڵی ۲۰۰۸ هاوڕێیەک بە منی گوت "هاوڕێ هەژێن ڕەخنەی تۆ زۆر وردەکارە و شێوازت سەرنجڕاکێشە، بۆچی ڕەخنەیەکی چڕ و پڕ لە ڕەوتی "کۆمونیزمی حیکمەتی" ناگریت؟" …. گوتم هاوڕێ، "کۆمونیزمی کرێکاری" ڕوداوی زووتێپەڕە و تەمەنی لە تەمەنی پاسێک کورتتر دەبێت. من هەرگیز "گوللەی بەزەیی" بۆ ئەو ڕەوتەوە نانێم، چونکە خۆتواندنەوەی پێشمەکیانەی خۆی زۆر کاراتر و بە ئەزموونتر دەبێت. ئێستا ئیدی کاتی پاککردنەوەی شوێنەواری پێشمەکە تواوەکەیە.

هەر ئاوا پێش ئەوەی بچمە بکەومە شرۆڤەکردنی دەستەواژە ناکۆک و پارادۆکسەکانی نێو ڕاگەیاندنەکە، پێویستە ئەوە بڵێم، کە لە چێشتی

فەقە و دوکانی چەرچی دەچێت، مەگەر ڕاگەیەنەرانی بزانن، کە خۆیان خوازیاری چین؛ شۆڕشی کۆمەڵایەتی یان هەڵپەی دەسەڵات و مرخگرتن لە دەوڵەتمەندی؛ کۆمەڵگەی کۆمونیستی یان سیستەمی تاکپارتیی دەستەبژێران؛ سیستەمی خۆبەڕێوەبەریی سۆڤیەتی [ئەنجوومەنی] یان فەرمانداریی وردەبۆرجوازی لەژێر دەوجامەی کرێکاران؛ کرێکاران شۆڕشگێڕن یان ڕەبەتی دەستی "ڕابەرانی پارتییبازی"؟ ئەهریمەنی ئازادیخواز، فریای لایەنگرانی خۆشباوەڕ بکەوە و نەهێڵیت ئەو جارەش ڕەدووی کەلاوی بابردوو بکەونەوە!

"ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی له عێڕاق"

ناوی ڕێکخراوەکە لە چەند بارەوە سەرنجڕاکێشە:

"ئەڵتەرناتیڤی کۆمۆنیستی"

وەک ناوە باوەکانی دیکەی ڕەوتی بڕوابوون بۆ پارتییایەتی و "پارتیی ڕابەر" و پێکهاتەی ئایدیۆلۆجیی لەوانە "دەنگی کۆمونیزم" ، "ئاڵای کۆمونیزم"، ئاڵای شۆڕش"، "ئاڵای ئازادی"، ڕەتکەرەوەی هەموو دەنگێکی دەرەوەی خۆیەتی و خۆی بە بنەچە و ڕەسەن و درووست و ڕەوا دەبینێت و ئەوانی دیکە نابنەچەیی و ناڕەسەن و نادرووست و ناڕەوا دەبینێت، هەر بەو جۆرەی کە لە خاڵی (١٢.) تەوەرەی " بەرنامەی کاری …. – دەستپێکه گشتیەکان " و خاڵی (٩.) لە " تەوەرە سەرەکیەکانی بەرنامەی کاری …." بە ئاشکرا ئاماژەدراوە.

" لە عیراق "

ئاماژەیە بۆ ئاراستەی بان-وڵاتیی و بان-"نەتەوەیی" و جیهانی بیرکردنەوە و چالاکیکردنی کەسێک یان گرووپ و ڕێکخراوێک لە هەر شوێنێك نیشتەجێبێت. من نازانم داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە چەندە تێگەیشتنیان لەو ئاماژەیە هەیە، بەڵام دڵنیام لە پاگەندەیەکی ڕامیاریی و ئایدیۆلۆجی بەولاوەتر نییە. چونکە بە کردەوە تەواوی تەمەنی ئەوان وەک چالاکانی ڕەوتی "کۆمونیزمی کرێکاری" لە وڵاتانی دەرەوەی عیراق ئەوەی سەلماندووە، کە ئەوان زۆر لە کەسانی خۆ بە "کورد" و "عەرەب" و "ئێڕاقی"-زان ناسیونالیستترن و هەمیشە "کرێکاران و سۆشیالیستەکانی جیهان" بە پشتیوانی لە خۆیان و بەرنامە عیراقی و کوردستانییەکەی خۆیان بانگەوازدەکەن، بەڵام بە جارێکیش بەشداریکردنی (ناڕەزایەتی و تێکۆشانی شوێنی ژیان و کارکردنی خۆیان) لە دەرەوەی عیراق بە ئەرکی خۆیان نازانن. ئەوەش

بێجگە لە هۆکاری بۆچوونیی، کۆمەڵێك هۆکاری دیکەی هەیە؛ دابڕاومانەوە و داخراویی لەنێو "جالیەی عیراقی" و ت□ک□ن□بوون بە دانیشتووانی کۆمەڵی پەنادەر، ناکرێکاربوون و کاری لابەلایی و …تد

کۆتایی بەهاری ١٩٩٣ کات□□ك پڕۆژەنامەی (مەنسووری حیکمەت) بۆ درووستکردنی "پارتیی کۆمونیستی کرێکاریی عیراق" بە من وەک ئەندامی ڕێکخراوی "ڕەوتی کۆمونیست" گ□یشت، هەم لەنێو وەڵامەکانی ئەو و هەم لەنێو وازنامەیەکی هەژدە لاپەڕەیی بۆ نێوەندیی "ڕەوتی کۆمونیست"، ئەو پرسیارەم وروژاند : ئەی بۆچی لەجیاتی (حککع یان حککک) "پارتیی کۆمونیستی جیهانی"* و "لە عیراق" نەیێت؟ ئەو کات پرسیارەکەی من نەبووە سەرنجڕاکێشی خوێنەرانی وەڵام و وازنامەکەی من و هەر ئاوا ئەو هاوڕێیانەش[کە لە ناوچەکانی هۆرامان و شارەزوور و سلێمانی و هەولێر و ڕانیە و …تد لەتەکیان کۆبوومەوە]، تاکو هۆکاری بەشدارینەکردن و نەچوونی خۆم بۆ نێو " پارتیی کۆمونیستی کرێکاریی عیراق" بۆ ئەوان بخەمەڕوو، کە ئەو کات (ساڵی ١٩٩٣) بڕوابوون بوو بە (ڕێکخراوێکی جیهانیی) بنکە لە هەموو گۆشەکانی جیهان بۆچوون و پێگ□یشتنی من بوو. بەداخەوە ئەو کات هەمووان سەرقاڵی خۆساخکردنەوە بوون لەنێوان "پارتیی کۆمونیستی کرێکاریی عیراق" یان "پارتیی کۆمونیستی کرێکاریی کوردستان"، کە ی□ک□□ك بوو لە پرسیارەکانی مەنسووری حیکمەت. ئەوان نەیاندەزانی کە "عیراق"یی-بوون بە هەمان ڕادەی "کوردستان"یی-بوون ناسیونالیستییە و هیچی لە عیراقی-چییەتییەکەی (حشع) و کوردستانیی-چییەتییەکەی (کۆڕەک) کەمتر و زیاتر نییە. بەڕاستی ئەوەی کە پاش چارەکە سەدەیەک (بیست و پێنج ساڵ) تازە بە تازە ئەو پرسە هۆش و ئاوەزی "ڕابەرانی پرۆلیتاریا"ی ختووکەداوە، شایستەی هەلهەلە و چەپڵەڕێزانە.

ناوی ڕێکخراوەکە لە باری ڕێزمانییەوە: هەر ئاوا کە بیست و پێنج ساڵە "ڕابەرانی پڕۆلیتاریا" بە درووستی ناوی پارتییەکەی خۆیان بە زمانی سۆرانی "کوردی" نازانن، ئەو جارەش لەسەر کێش و سەروای هەمان "تاس و حەمام" ناوی ڕێکخراوە ساواکەی خۆیان بە هەڵە نووسیوە؛ "حزبی کۆمونیستی کرێکاریی عێراق / کوردستان"، "ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیقی کۆمونیستیی له عێڕاق" نەک "حزبی کۆمونیستی کرێکاری عێراق / کوردستان" و "ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیقی کۆمونیستی له عێڕاق".

یەکەم، بەداخەوە پاش دوو دەهە بەردەوام داچڵەکاندنی سەران و ئەندامانی ئەو ڕەوتە لەلایەن منەوە، کە (کۆمونیزم و کۆمونیست) نەک

“كۆمۆنيزم و كۆمۆنيست”، دووەم، داڕێژەرانى ئەو ناوانە ئەوەندە زمان-كڵۆڵن، كە جياوازى نێوان [ناو] و [ئاو□ناو] نازانن و نازانن كە واژەى (كرێكاريى) لەنێو “حزبى كۆمونيستى كرێكاريى عێراق / كوردستان” و (كۆمونيستيى) لەنێو “ڕێكخراوى ئەڵتەرنەتيڤى كۆمونيستيى له عێڕاق” [ئاو□ناو]ن نەك [ناو]. لەبەرئەوە بە دوو (يى) دەنووسرێن و ئاماژەى تايبەتمەنديى ناوەكەى پێش خۆيانن و (ى) دووەم گێڕانەوەى ئاو□ناوەكەيە بۆ ناوەكەى پێش خۆى نەك بۆ پاشگرى (عيراق). بە واتايەكى ديكە ئاماژەن بۆ جۆريى پارتييەكە، نەك نيشاندانى جوگرافياى چالاكى پارتييەكە! هەر ئاوا لە بارى ڕێنووس و ڕێزمان سەراپاى ڕاگەياندنەكە تژييە لە هەڵە و هەزار بارەكردنەوەى هەڵە و نەزانييەكانى بيست و پێنج ساڵى ڕابوردوو. لێرەدا من لە هەڵەبژێريى ڕاگەياندنەكە خۆم لادەدەم، چونكە كاتى ئەنجامدانى ئەو ئەركە نييە و ڕاستكردنەوەى هەڵە ڕێزمانيى و ڕێنووسييەكان بۆ كەسانى ڕاميار، وەك ژماردنى گوێزە، تەنيا سەرەئێشە بۆ نووسەرى دەمێنێتەوە.

لێرەدا بەم ئاماژەيە كۆتايى بە بەشى ڕێزمانيى ڕەخنەكەم دەهێنم؛ نووسينى ناوى پارتييەك يان پڕۆژەيەك لەنێوان جووت-كەوانەى گێڕانەوە “ڕێكخراوى ئەڵتەرنەتيڤى كۆمۆنيستى له عێڕاق”، ئاماژەيە بۆ دوو شت: يان گواستنەوە وەك ڕۆژنامەنووسێك و گەياندنى هەواڵێك لەبارەى دەرەوەى خود، يان گواستنەوەى بۆچوون و ئاماژەيەك، كە گوێزەرەوە بە درووستى نازانێت و گومانى هەيە. وەك دەزانين داڕێژەرانى ئەو ڕاگەياندنە وەك هەواڵنێر و ڕۆنامەنووسێك بەو كارە هەڵنەستاون، هەر ئاواش وەك توانج و گومان بەرانبەر بە ڕاستگۆيى خۆيان بەكاريان□بردووە، ئەوەى دەمێنێتەوە، كڵۆڵييە لە زاينينى هونەر و بنەماكانى نووسين، كە هەر هيمايەك بۆ مەبەستێكى دياريكراو دانراوە، هەر ئاوا كە بە گوێچكە نان ناخورێت و بە چاو هەناسە نادرێت!

” وەك ڕەوتێك بەرەو پێكهێنانى حزبێكى سياسى كۆمۆنيستى پرۆليتارى تاكو بەستنى كۆنگرەى دامەزرێنەرى حزب لە داهاتويەكى نزيكدا.”

ئەوەى پاش بيست و پێنج ساڵ لە هەبوونى ” پارتيى كۆمونيستى كرێكاريى عيراق” و فريودانى خەڵك بە هەمان پاگەندەكانى ئێستاى هەوڵى درووستكردنى پارتيي□كەى ديكە و جيابوونەوە و دەركردنى دەرزەنێك پارتيي□كەى ديكە لەنێو پارتيى دايك، تازە بە تازە “ڕابەران”ى “پارتيى ڕابەر” دێن و واژەى “پڕۆليتارى” دەخەنە شوێن

واژەی "کرێکاریی"، هەڵبەتە بەبێ ڕۆشنکردنەوەی هۆکارەکەی؛ ئایا ئەو دوو چەمکە هاوواتای یەکدین؛ ئەگەر ئاوایە، بۆچی واژەی باوەکە بەکارنەبراوە؛ ئەگەر جیاوازن، جیاوازییەکەیان چییە؛ ئایا بە خۆجیاکردنەوەیە لە پارتیی دایک؛ یان نائومێدبوونە لە ڕەوتە ڕامیارییەکە "کۆمونیزمی کرێکاریی" ؟ ئەگەر دابڕانە لە نەریتی چۆنیەتی دروستبوون و کارکردنی پارتیی دایک، ئەی بۆچی لاسایی هەمان شێواز و ڕاگەیاندنی ئەو و باڵە جیابووەکانی ئەو دەکەنەوە؟ ئایا ئەوە لاساییکردنەوەی خشکەییانەی ڕاگەیاندنی "بزووتنەوەی بنیاتنانی حزبی کۆمونیستیی عیراق" نییە؟ ئەگەر دروستکردن و سەرهەڵدانی پارتییەک پڕۆژەیەک و زەمینەسازی خۆیی و بابەتیی دەخوازێت، چۆن دەتوانن بەبێ سەڵمینەوە و گومان ڕابگەیەنن " تاکو بەستنی کۆنگرەی دامەزرێنەری حزب لە داهاتویەکی نزیکدا." ؟ ئەگەر ئەوان لەوە دەنیان، کە بەو زووانە کۆنگرەی دامەزرێنەری پارتییە ئایدیالەکە دەبەسترێت، ئیدی بۆچی ئەو فێڵە لە خەڵک و خوێنەر دەکەن و ئەو پێچاوپێچییە دروستدەکەن؛ ئەوان کە بەو ڕاگەیاندنە مژدەی دەبەخشن و لە نزیکی کۆنگرەکەشی دەنیان، هەر ئاوا بیست و پێنج ساڵە لەمەوپێش لەنێو پڕۆژەنامەکەی مەنسووری حیکمەت هاتبوو؛ بەزوویی بەستنی کۆنگرەی دامەزرێنەر یەکلاییکرابووەوە و مژدەدرابوو، ئیدی بۆچی بەبێ پێچاوپێچ و پەردە پارتییەکەکەی خۆیا ڕانەگەیین. ئەوەی لە بیست و پێنج ساڵی ڕابوردوو ڕەخنەگرانە ڕاگەیاندنەکانی ڕەوتی "کۆمونیزمی کرێکاریی" خوێندبێتەوە ئاگاداری جیابوونەوە و دەرکردنەکانی نێو پارتییەکانی ئەو ڕەوتە ببێت، ئەوا ئەوەش دەزانێت، ئەوە هەمان فێڵی بیست و پێنج ساڵی پێشترە و تەنانەت خۆشیان لەوە دەنیان کە گوێگر و خوێنەریان نابێت و لە پارتیی دایک مایەپووچتر دەبن. چونکە سرووشتی پارتیایەتی و بەتایبەت ڕەوتی "کۆمونیزمی کرێکاریی" ئاوایە، کە هیچ کات دوو کەس ناکات بە سێ کەس، بەڵکو هەردەم سێ کەس بە دوو کەس و یەک کەس دەکات؛ جیابوونەوە و دەرکردنی دەرزەنێک پارتیی و فراکسیۆن و ڕەوت لەنێو هەر دوو پارتیی "کومونیزمی کرێکاریی عیراق و ئێران" باشترین بەڵگەیە.

لەبەرئەوە جیابوونەوە و دروستکردنی پارتییەکی دیکە و خولاندنەوەی ئەندامان و لایەنگرانی خۆشباوەڕ لەنێو بازنەی پارتیایەتی، سەرەنجامەکەی هەمان سەرەنجامی "جیابوونەوە و گەڕانخوازیی و ڕیفۆرمەکە"ی نەوشیروان موستەفا دەبێت. هەڵبەتە بۆ کەسانی "خۆ بەرابەر-زان" و خەڵک بە گەل-زان" ئاساییە، چونکە کەسانی ناوبانگخواز بێجگە لە ڕامیارییکردن هیچی دیکە نازانن و هەموو ناکۆکیی و ململانێ و جەنگەکانیان لەپێناو ناوبانگ و دەسەڵات و

مشەخەریی دەستە بژێرییە.

” دەستپێکە گشتیەکان – بەرنامەی کاری سیاسیمان ”

خاڵی یەکەم تاکو خاڵی پانزەهەم، فرەتر لێکدانەوەی ئایدیۆلۆجیی بار و دۆخی عیراق دەبن، تاکو بنەماکانی کار. خوێنەری وریا دەتوانێت سەرنجی دەسپاچەیی داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە بدات، کە تێنانەت توانای دیتنی جیاوازی بنەماکانی کار و لێکدانەوەی بار و دۆخیان نەبووە. وەک چێشتی فەقێ هەر کەسە و لەرێ و لەوێ چەند دەستەواژەیەکی هێناون و لەنێو ڕاگەیاندنەکەی ئاخنیون. هەڵبەتە ئەوەش بەڵام ڕاگەیاندنەکە نمایانی هەژموونی ڕەوتە ڕادیکاڵەکانە [لە کۆمونیست بگرە تاکو ئەنارشیست] لەسەر داڕێژەرانی ڕاگەیاندنەکە؛ بۆ نموونە گەڕانەوە بۆ سەر مارکس و بەخشکەیی خۆدەربازکردن لە سایەی حیکمەتیزم و تێنانەت لێنین’یش وەک هەژموونی کۆمونیستە جیهانییەکان، ئاماژەدان بە شۆڕشی کۆمەڵایەتی و خۆبەڕێوەبەریی وەک هەژموونی ئەنارشیستەکان …تد. سەرباری ئەوەش هێشتا ڕووگیریی و هەژموونی حیکمەتیزم’یش بەدیدەکرێت. ئەوەش شتێکی ئاساییە، چونکە باڵ و فراکسیۆنە جیاوەبوو و دەرکراوەکانی پێشتری ئەو پارتیی دایکیش ساڵی ١٩٩٦-٢٠٠٠ بە هەمان شێوە سەرەتا نەیاندەتوانی ئەوە ڕابگەیەنن، کە (تێزەکانی حیکمەتیزم) نەزۆک دەرچوون و تەنیا بە پارچە پارچەکردن و پرش و بڵاوەکردنی بزووتنەوەکان بەکەڵک دێن.

“1. ئامانجی ڕاستەوخۆو هەرئێستای خەباتگێڕان، نوێنەرانی چینی کرێکار وبێبەشان وبەزۆر هەژارکراوان ئەمڕۆ لەعێراقدا ئاڵوگۆڕی سیاسیە ، ئاڵوگۆڕی بەڕێوەبردنی کۆمەڵگا ودەسەڵاتی سیاسیە ، بەڵام ئەوکارە ڕونادات بەبێ گۆڕینی دەسەڵاتی چینی باڵادەست.”

” ئاڵوگۆڕی سیاسی ” چییە؛ ئەی چ ئاڵوگۆڕێکی ئابووریی و کۆمەڵایەتی بۆ چین و توێژە پڕۆلیتێرەکان بەدیدەهێنێت؟ ئایا خەڵکی عیراق تێر و تەسەلە و هیچ ناڕەزایەتیی و داخوازیی ئابووریی نییە و تەنیا گرفتی ئەو گۆڕینی سەروەرەکە بە سەروەرێکی دیکە؛ ئەی جیاوازی سەروەریی سەروەرانی ئێستا و سەروەریی “ڕابەرانی پارتیی ڕابەر” چییە، بێجگە لە نەگۆڕینی و چل مەنی باری سەرشانی چەوساویان؟

چینی دەسەڵاتدار چۆن دەگۆڕدرێت؟ ئەگەر بڕیاربێت گۆڕانە خوازراوەکە جێگۆڕکێی دەسەڵاتخوازان بێت، جیاوازی دەسەڵاتدارانی

"مارکسیست-کۆمونیست" و دەسەڵاتدارانی " عەشایر و قەومی و دینی" چییە؟ ئەو جێگۆڕکێیە لە بندەستیی زۆرینەی کۆمەڵ چی دەگۆڕێت، جیاوازی چییە سەروەر چەپ یان ڕاست، کۆنەپارێز یان سێکیولاریست بێت؟

بەبێ گۆڕینی بنەماکانی سیستەمی ئابووریی، چۆن سیستەمی بەڕێوەبەردن دەگۆڕدرێت و چۆن هەژموونی داراکان لەنێودەبردرێت؟ بەبێ ئامادەیی کولتووریی و کۆمەڵایەتیی ئەندامانی کۆمەڵ بۆ گۆڕینی سیستەمی ئابووریی، چۆن سیستەمی ئابووریی دەگۆڕدرێت؟ بەبێ لەنێوبردنی دەزگە و پێکهاتە پارێزەرەکان [سیستەمی دەوڵەتی و فەرمانداریی و پارتییایەتی] چۆن سیستەمی ئابووریی مشەخۆرانە لەنێودەبردرێت و چۆن گۆڕانی شۆڕشگێڕانی کۆمەڵایەتیی ڕودەدات؟

"بەڵام ئەوکارە ڕونادات بەبێ گۆڕینی دەسەڵاتی چینی باڵادەست." …

ئایا گۆڕینی چینی سەروەر بۆ چینێک یان ڕاستر بڵێین بۆ سەروەریی دەستەبژێری "خۆ بە ڕابەر-زان" چی لە پرسی چینایەتی کۆمەڵ و چەوسانەوە دەگۆڕێت؛ ئایا ئەزموونی هەفتا ساڵەی ڕووسیەی بەلشەڤیکی و بلۆک و هاوپەیمانی وارشۆ بۆ تێگەیشتن لە "هەمان تاس و حەمام"بوون بەس نییە، کە بۆ کردەوە ئەوەی نیشاندا، "پارتیی و فەرمانداریی و دەوڵەتی ڕابەر" جێگەی چینی بۆرجوازی دەگرنەوە و سەراپای کۆمەڵ دەبێتەوە بە پڕۆلیتاریا [چین و توێژە نەدار و کرێگرتە و بێدەسەڵاتەکان]؛ یان کاسپییە ڕامیارییەکەی "خۆ بە ڕابەر-زانان" ئەو خۆگێلکردن و نادیدەگرتنە دەخوازێت، چونکە تێگەیشتنی خەڵکی چەوساوە [پڕۆلیتێرەکان] لە کڕۆکی پرسەکان و کەتواری ڕوداوەکانی یەک سەدەی ڕابوردوو بۆ پێزەکانی دەسەڵاتخوازیی ئەوان زیانی دەبێت؟

" 2. چینی باڵادەست لەعێڕاق ، ….تد "

ئەی ئەگەر ناوازەی مێژوویی ڕوبدات و سبەی پارتییە مژدەدراوەکەی نێو ئەو ڕاگەیاندنە بەدەسەڵات بگات، جیاوازی ڕێکخستنی سیستەمی ئابووریی و پێکهاتەکانی "دەوڵەتە پڕۆلیتێرییەکە" و دەزگەکانی لەتەک ئەوەی ئێستای عێراق هەیە یان سەردەمی لێنین تاکو گۆڕباچۆف هەبوو، چی دەبێت؛ ئایا هیچ سیستەمێکی ڕامیاریی بەبێ سیستەمی ئابووریی [بنەمای ئابووریی] بوونی هەیە؛ دەکرێت ئەمەی خوێنەر بزانین، بنەمای ئاڵوگۆڕ و سیستەمە ڕامیارییەکەی پارتیی مژدەدراو چییە و لەسەر چ بنەمایەک ئەمەی نەزان بۆ بەڕێنی سەرخەرمانی "خۆ

بە ڕابەر-زانايان" بڕوابكەين؟ چ مسۆگەرييەك هەيە، كە دەسەڵات و سيستەم و ڕاميارى (سوور) لە دەسەڵات و سيستەم و ڕاميارى (مۆر و قاوەيى) جياواز بێت، ئهەر ئاوا كە ئەزمموونى ڕوسيە نيشانيدا؟

" 3. كۆمهڵگا لهعێڕاقدا كۆمهڵگايهكى سهرمايهداريه ، ...... به بێ ئهوهى خاڵى دهستپێك له ڕهخنهى عهمهلى پهيوهنديهكانى سهرمايه وڕۆڵى سهرهكى چينى كرێكار له دهستنيشان كردنى چارهنوسى سياسى و ئابورى وكۆمهڵايهتى كۆمهڵگا دهستپێنهكات . "

ئەگەر چينى كرێكار وەك چەوساوەترين توێژى پڕۆليتێريى لەنێو پارادۆكسەكانى پارتييايەتى چەپ دەربكێشين، بەدڵنيايييەوە بەشى هوشيارى ئەو چين□ □□□□ك□ى بنەڕەتيى و چارەنووسسازى هەيە، كە هوشياريييەكەى وەك هوشياريى هەر تاك و توێژ و چينێكى ديكە، زادەى پێگەى خۆيەتى لەنێو پێكهاتەى سيستەمى كۆمەڵايەتيى و تێكۆشانى ئابووريى و ڕەنگدانەوەى ئەزموونەكانى تێكۆشان و ململانێى هەر ڕۆژەى خۆيەتيى دژى داگيركەرانى هۆش و كار و زەمين و سامانى كۆمەڵايەتيى و ب□□□□و□ ب□ردنى ك□م□□□. د□رككردنى ئەو ڕۆڵە چارەنووسسازەى پڕۆليتێرەكان [هەڵبەت ئەگەر هوشيار و شۆڕشخواز بن] لەلايەن ڕاميارانى ب□گشتى و دەسەڵاتخوازانى وردەبۆرجواز بەتايبەتى، لە ڕاپ□□□ينى گەورەى فەرەنسە تاكو ئێستا بە چەند ڕوخسارى جياواز خۆى نيشانداوە؛ هەر لە سۆشيال دێمۆكراسى تاكو لێنينيستەكان و حيكمەتيستەكانى ئەم سەردەمە، بۆ ئەو مەبەستە لەپێناو قۆستنەوەى خۆشباوەڕيى پڕۆليتێرە ناهوشيارەكان هەوڵدراوە و تاكو ڕادەيەكى زۆريش ئەو ڕەوت و ئاراستانە توانيوويانە تێكۆشان و هەوڵى پڕۆليتێرە ناڕازي□ ناهوشيار و خۆشباوەڕەكان بخەنە خزمەتى مانەوەى سەروەريى چينايەتى بە جێگۆڕكێپێكردنى لەنێوان چەپ و ڕاستى دەسەڵاتخوازان بە دەيان ناو و ڕوخسارى جياوازەوە. بەڵام هەر هەموو ئەو ڕەوتە دەسەڵاتخوازانەى ژێر دێوجامەى كۆمونيزم يەك كڕۆكى ئايديۆلۆجيى پڕ پارادۆكسى هاوبەشيان هەبووە و هەيە، كە لەنێو ئەو چەند پاگەندە هەڵخەڵەتێنەرانە خۆى بەرجەستەدەكات: " كرێكاران شۆڕشگێڕترين چينى چەوساوەن و ڕۆڵى سەرەكى و چارەنووسسازيان هەيە، بەڵام بۆ ڕێكخستن و تێكۆشان و شۆڕش، پێويستيان بە ڕابەريى كۆمونيستەكان هەيە، چونكە ئەوان بەشى هوشيار و پێشڕەوى ك□م□□□ن"

ئەوە پوختەى بۆچوونى پارتييچييەكانە لەبارەى چينى كرێكار و هوشيارى شۆڕشگێڕانە و شۆڕش. بە شێوەيەك لە شێوەكان لەنێو گوتار و بۆچوونى هەموويان ئامادەيى هەيە. دەكرێت ڕواڵەتى داڕشتن و

دەربڕینەکانیان جیاواز بێت، بەڵام کڕۆکی هەموویان یەک شتە؛ کرێکاران لەنێو شۆڕش ڕۆڵی چارەنووسسازیان هەیە، بەڵام بەخۆیان دەبەنگن و پێویستیان بە پێشڕەویی وردە بۆرجوازی هەیە. ئەو پارادۆکسە لەنێو بەچوونی بابۆفیستەکان و بلانکییەکان و سۆشیال-دێمۆکراتەکان و مارکسیستەکان تاکو چەپە حیکمەتیستەکانی ئەم ڕۆژگارە ئامادەیی هەیە و تەنانەت ئەم ڕۆژگارە لە سایەی ئیدئۆلۆگەکان واوەتر لە بەچوونەکەی کاوتسکی ڕۆیشتووە.

” 4. وەڵامدانەوە بە قەیرانی هەر ئێستای کۆمەڵگا و …. بەبێ شۆڕشی کۆمەڵایەتی چینی کرێکار …. ”

مەبەست لە “شۆڕشی کۆمەڵایەتیی” چییە؟ ئەگەر شۆڕشی کۆمەڵایەتیی چینی کرێکار بنەمایە، ئیدی پێداویستی و پاساوی هەوڵدان بۆ درووستکردنی “پارتییە ڕابەرەکان” چییە، کە ئامرازێکی ڕامیارییین بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی ڕامیاریی؟

بۆ هەر خوێنەرێکی وردبین و ئاگاداری پێشینە و سەراپای بەچوونەکانی ڕەوتی “کۆمونیزمی کرێکاریی” ئەوە ڕۆشنە کە چەمکی (شۆڕشی کۆمەڵایەتی) لەنێو ئەدەبیاتی ئەو ڕەوتە نامۆیە و ئەوان لە سەرهەڵدانەوە تاکو ئێستا لەسەر هەڵپەی دەسەڵات و گۆڕینی دەسەڵاتی ئێستا بۆ دەسەڵاتی خۆیان، هەڵبەتە لەژێر دەوجامەی “کرێکاران”، پێداگرییدەکەن و تەنانەت بە کردەوەش هەر بزووتنەوە و ڕەوتێکی جەماوەریی و کۆمەڵایەتیی سەریهەڵدابێت یان بە کۆوەکردنی هەوڵدراوە [یەکێتی بێکاران و یەکێتییە کرێکارییەکان و …تد لە هەرێمی “کوردستان”]، یان بە دژایەتیکردنی هەوڵدراوە، وەک دژایەتیکردنی بزووتنەوە و ڕەوتە کۆمەڵایەتییەکانی ژینگەپارێز و ئاشتەوایی کۆمەڵایەتیی و لێبوردنی سزادراوان بە سێدارە و دایکی ئاشتی و ..تد نێو ئێران . ئەوان ئاگایانە دژایەتی بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان دەکەن، چونکە پەرەسەندنی بزووتنەوە و شۆڕشی کۆمەڵایەتی، واتە چۆڵبوونی بازاری ڕامیاریی پارتییبازان.

وەک پێشتر ئاماژەمداوە، خاڵەکانی دواتر تەنیا لێکدانەوەی ئایدیۆلۆجیی و پێوانەی کۆتواری کۆمەڵێن بەگوێرەی حەزی ئایدیۆلۆجیی و کلێشەسازیی ئایدیۆلۆجیی نووسەرانی ڕاگەیاندنەکە. لەبەرئەوە، تەنیا سەرنجدەخەمە سەر چەند دەستەواژەیەک لەنێو ئەو خاڵانە و لێکدانەوەکان بۆ مشتومڕی نێوان پارتییچیان خۆیان دەسپێرم:

“7. …… بۆتە هۆی بەرپابونی خەباتی ئابوری کرێکاری بەردەوام وناڕەزایەتی جەماوەری ……، کە ئەمە خۆی دەبێتە زەمینەیەك بۆ هەر

ڕاپەڕینێکی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری بۆ کۆتایهێنان بەم بارودۆخەی ئێستا وکۆتایهێنان بەم دەسەڵاتە فەرمانڕەوایە . …. جیاکردنەوەی ڕیزی ناڕەزایەتیەکان وخەباتە کرێکاری وجەماوەریەکان لە ئامانج وئەجینداو ئاسۆی هێزو ڕەوتە بورژازیە کۆنەپەرستە دینی وتایفی وعەشایری وقەومی وڕیفۆرمیستە جۆراو جۆرەکان وسیاسەتە عەمەلیاکانیان، بەشێکە لە بەجێهێنانی ئەم پێشڕەویە بەرەو سەرهەڵدانی بارودۆخێك وقەیرانێکی شۆڕشگێڕانە لەسەر ئاستی کۆمەڵگا.”

پێشینان گوتوویانە “کورد بدوێنە و شیکاریی خۆی دەکات”. بەڕاستی ئەو پەندە لەبارەی سەرانی “پارتییە ڕابەرەکان” بەگشتی و ڕەوتی “کۆمونیزمی کڕێکاریی” بەتایبەتی تەواو درووست و گونجاوە. ئەوەیە کڕۆکی دەسەڵاتخوازیی، کە لەبەر نەزۆکیی تێزەکانی خۆی ئاوازەخوازی برسیبوونی خەڵکە، تاکو زەمینەی بەدەسەڵاتگ□یشتنی خۆی مسۆگەربکات. هەڵبەتە ئەوە ڕاستییەکی تێدا هەیە، کە پڕۆلیتێرە ناهوشیار و خۆشباوەڕ و نائومێدەکان لە سەردەمە تەنگەژییەکان بە لێشاو لە ڕەوتە فاشیستە ڕاست و چەپەکان ڕوودەکەن. بەڵام هەرگیز ئاراستە و خواستێکی شۆڕشگێڕانەیان نییە، چونکە برسیییەتی و بێکاری و ئاوارەیی و ناچاریی و نائومێدیی … تد شۆڕشگێڕیی بەرهەمناهێنن، بەڵکو دژە-شۆڕش بەهێزدەکەن، کێبڕکێی نێوان کرێگرتان بەهێزدەکەن، شکانەوەی هۆکاری نەهامەتییەکان بەسەر بەشەکانی دیکەی هاوچین و هاودەردان ڕودەدات، هەر وەک ئێستا کە لەلایەن پڕۆلیتێرە ناهوشیارەکان پڕۆلیتێرە کۆچەرەکان دەکرێن بە هۆکاری نەهامەتییەکانی خۆیان. بەڵام هیچ کام لەو ئەزموونانە بۆ دەسەڵاتخوازان نابنە وانە و ئەوانیش وەک پارتییە ڕاستڕەوەکان لەسەر ئەو ناهوشیاریییە سەرمایەگوزاریدەکەن و دەیکەنە بەردەبازی پەڕێنەوە بەو کۆشکی دەسەڵات و مشەخۆریی.

” ڕاپەڕینێکی شۆڕشگێڕانەی جەماوەری ” کامەیە و “پارتیی ڕابەر” و قسەکەرانی چ پێوەرێک بۆ شۆڕشگێڕیی ڕاپەڕینەکان دەکەنە بنەما؟ مەبەست لە” جیاکردنەوەی ڕیزی ناڕەزایەتیەکان وخەباتە کرێکاری وجەماوەریەکان ” چییە، بە پارتییکردنی بزووتنەوە و ڕێکخستنە جەماوەریی و کۆمەڵایەتییەکان و بەکاربردنیان وەک ڕێکخراوە پاشکۆکانی دەسەڵات و پارتییە “ناسیونالیستەکان”؟ جیاوازییەکان چین، ناو و ناتۆرە یان شێوازی ڕێکخستن و تێکۆشان و میکانیزمەکانی تیکۆشان؟

” 8. .... چینی کرێکار دەخالەتی نەکردوە، لە مشت ومڕی سیاسی بەرووی بورژازی، وەك چینێك کە سیاسەتی سەربەخۆی خۆی وبەدیلی سیاسی خۆی هەبێ بۆ کۆمەڵگا. .... لەگەڵ ئەوەشدا کە ناڕەزایەتیە کرێکاریەکان و بزوتنەوە داخوازیە کانیان بەردەوامە ، بەڵام نەیانتوانیوە ڕێڕەوی خۆیان بگۆڕن بە ڕاستای بەدیهێنانی بەرژەوەندیەکانیان “

بەشداریکردنی مشتومڕی ڕامیاری چییە و لە پێناو چی؟ ڕامیاری سەربەخۆی چینی کرێکار چییە و ئەڵتەرناتیڤە ڕامیارییەکانی کامانەن، کە دەبوو کرێکاران بیکەن، بەڵام نەیانکردوون؟ ئەی بیست و پێنج ساڵی ڕابوردوو جەنابی “ڕابەرانی فیعلیی” چینی کرێکار لە کوێ بوون و خەریکی چی بوون؟ مەگەر ئەوان نالێن “کرێکاران پێویستیان بە پارتییەک هەیە، تاکو ڕابەریی تێکۆشانی ئەوان بکات” و بیانشێوشێنێ و ژییان و کار و شۆڕش بۆ ئەوان دیکتە بکات، ئەی بیست و پێنج ساڵە ئەوان لە نێو (حککع) بڕیاردەر و قسەکەر و نەخشەڕێژ نەبوون، بۆ ڕابەریی کرێکارانی “نەزان و دەبەنگ” یان نەکرد؟

یان هۆکارەکە ئەوەیە، کە “ڕابەرانی بلفعلی” کرێکاران ناخوازن هۆکارەکە بیدرکێنن، چونکە بە پێزەکانی “پارتییی ڕابەر” زیانی هەیە و هۆکارەکە ئەوەیە، کە کرێکاران وەک زادەی سرووشتی تێکۆشانی ڕاستەوخۆ و سەربەخۆی خۆیان بەو سەرەنجامە گەیشتوون، کە ڕامیاری هونەری فریودانی چەوساوانە بۆ مسۆگەرکردنی و پاراستنی سەروەریی ڕامیاران و سەرمایەداران و سیستەمی ڕامیاریی قەفەزی ژییان و ویست و ئازادیی مرۆڤ و تەنانەت بوونەوەرەکانی دیکەیە و دەسەڵاتی ڕامیاریی ئامرازی پاراستنی سەروەریی ئابووریی کەمینەیەکە لەسەر زۆرینەی نەدارکراو و بێدەسەڵاتکراو، ئەوەش خۆبەخۆ واتە دژایەتی خەون و خەیاڵ و ئامانجە دێرینەکانی پڕۆلیتێرە شۆڕشگێڕەکان!

بۆچی کرێکاران وەرای بەردەوامیی بزووتنەوە و ناڕەزایەتییەکانیان، نەیانتوانیوە ڕێڕەوی سەربەخۆی خۆیان بگۆڕن؛ ئەو گرنگییەیان دەرکنەکردووە، دەسەڵات ڕێگربووە یان چەپەکان لە دەهەی نەوەدی سەدەی ڕابوردو و دەهەی یەکەمی سەدەی بیست بە پلانگێڕیی و تاکتیکی جۆراوجۆر، بزووتنەوە و ڕێکخستنە جەماوەریی و کۆمەڵایەتییەکانی کرێکارانیان کەوەکردن و مراندن؟

کرێکاران نەزان و تەمەڵ و ناشۆڕشگێڕن یان چەپی دەسەڵاتخواز بووە بە هۆی دابەشکردنی ڕیزەکانی کرێکاران بەسەر سەکتە

ئایدیۆلۆجییەکانی خۆی و لاوازکردنی بزووتنەوەی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی کرێکاران و نائومیدکردنی کرێکاران لە گۆڕینی سیستەمی چینایەتی، بەهۆی شکست و پارچەپارچەبوونی یەک لە دوای یەکی ڕێکخراو و پارتییە "کۆمونیستی" و "کرێکارییەکان"؟

“9 . لاوازی ڕۆڵی ژنان لە ژیانی سیاسیدا کاریگەریەکی گەورەی هەیە لەسەر بەدواوەچونی بزوتنەوەی سۆشیالستی وچەپ بەگشتی ، هەروەها لەسەر بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی ژنان بە شێوەیەکی تایبەت. دروشمی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی بەهێزوتوانا بوونی نیە بەبێ بزوتنەوەیەکی ڕولەسەری ڕزگاری خوازی ژنان، وە بزوتنەوەیەکی ڕولەسەری ڕزگاری خوازی ژنان بوونی نیە بەبێ بەدەستەوەگرتنی سۆشیالیزم، “

” بەدواوەچونی بزوتنەوەی سۆشیالستی وچەپ بەگشتی ، هەروەها لەسەر بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی ژنان بە شێوەیەکی تایبەت ” چییە؛ چەڕبوونی بازاری چەپ و پارتییایەتی یان نائومێدیی ژنان لە ڕزگاری؟ کە بزووتنەوەی ژنانی لاواز و نائومێدکرد، “لاوازی ڕۆڵی ژنان لە ژیانی سیاسی” یان بە ڕامیارییکردنی بزووتنەوەی کۆمەڵایەتیی و ئابورووی و کولتووریی ژنان؟ کە ڕێکخراوی ژنانی پووکانەوە و لەنێوبرد، لاوازیی و نەبوونی حێزی ژنان بۆ چالاکی ڕامیاریی یان بە کۆمیتەکردنی ڕێکخراو و بزووتنەوەی ژنانی ئازادیخواز بۆ “پارتیی ڕابەر”، کە داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە قسەکەر و بڕیاردەری یەکەم بوون؟

بۆ پێچەوانەی پاگەندەی داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە، ئەوەی بۆ کردەوە دەینین و دیتوومانە، شکانی بازاری چەپە وەک هەر هێزێکی ڕامیاریی کە بۆ فریودانی ژنان و ڕامکردنیان هەوڵدەدات. ئەوەش شتێکی ئاساییە و ژنان لە پیاوان هەستەوەرتن و کەمتر بە ڕێبەت دەکرێن. هەر ئاوا لە دەرەوەی دەرزێنە پارتییە جیاوەبووەکانی “کۆمونیزمی کرێکاریی” بزووتنەوەی ژنان بوونی هەیە و بەهێزە و دیاردەی نێو کۆمەڵگە و لە ئاستی سەرتاسەریی کۆمەڵگە خەریکی ململانێی ڕەوتە کۆنەپەرستەکان و نێرسالارییە!

بەڵام هێشتا ئەو قسەی ئەوان ڕاستییەکی تێدا هەیە، چونکە دەرزێنە پارتییەکانی “کۆمونیزمی کرێکاری” و گشت گرووپ و پارتییە چەپەکان، تەنانەت ئەندامە ژنەکانی خۆشیان لەدەستداون و چیدیکە درووشمە بریقەدار و بەکردەوەکانی چەپ ناتوانن سەرنجڕاکێشی ژنانی ئازادیخواز و سەربەخۆخواز بن.

ئەوی ڕەوتی "کۆمونیزمی کرێکاریی" و دەرزەنە پارتییە جیاوەبووەکانی بناسێت، دەزانێت، کە مەبەستی ئەوان لە " بزوتنەوەیەکی ڕولەسەری ڕزگاری خوازی ژنان بوونی نیە بەبێ بەدەستەوەگرتنی سۆشیالیزم " ئەوەیە کە بزووتن□و□ □□کخراوە کۆمەڵایەتیی و ئابوورییەکانی ژنان ببنە کۆمیتەی "پارتیی ڕابەر" و هەرچی ڕاگەیێنەرانی ئەو ڕاگەیاندنە بڕیاری دەدەن، ئەوان وەک دەروێشێکی ڕامیاری ئەنجامیبدەن.

"10 . ...ب□ەام مەرجی بوونی چینی کرێکار بە هێزێکی سیاسی لەکۆمەڵگادا بەندە بە هەڵکشانی خەباتی ئابوری و سیاسی و فکری ئەو چینە بۆ خەباتێکی چینایەتی کرێکاری سۆشیالستی، بۆ خەباتێکی سیاسی چینایەتی کرێکاری بەڕووی چینی بۆرژوازی وحزبەسیاسیەکانیان وبەڕووی دەوڵەت وەك ئامرازی دەسەڵاتی چینی باڵادەست. ...."

بەبۆچوونی من و بە گوێرەی ئەزموونی من، مەرجی ڕامیاریی-بوونی کرێکاران و تێکۆشانی کرێکاران، وازهێنانی ئەوانە لە تێکۆشانی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی و ڕۆشنگەریی ئەو چینە و ئەندامەکانی. چونکە ئەزموونی تێکۆشانی چین و توێژە پڕۆلیتێرەکان بەگشتی و کرێکاران بەتایبەتی بە کردەوە و سەلماندی مێژوویی ئەوەی نیشانداوە، لە هەر کوێ کرێکاران بە پارتیایی□تی و ڕامیاریی خۆشباوەڕ هەبن و لە دەوری پارتییەکان و ڕامیاران کۆببنەوە، لەوێ تێکۆشانی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی و کولتووری و ڕۆشنبیریی ئەوان بەرەو ژێر سفر دەچێت ولە هەر کوێ چین و توێژە پڕۆلیتێرەکان بەگشتی و کرێکاران بەتایبەتی لە خۆڕێکخستنی سەربەخۆی کۆمەڵایەتیی و جەماوەریی و تێکۆشانی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی و کولتووریی و ڕۆشنبیریی ڕووبنێن، لەوێ بازاری پارتیایی□تی و ڕامیاران چۆڵ و شکستخواردووە. لەو بارەوە دەتوانین سەرنجی ئەو سەردەمانە بدەین، کە تێکۆشانی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی و کولتووریی و ڕۆشنبیریی و خۆرێکخستنی کرێکاران لە هەڵکشاندایە، لەوێ چەپەکان گارەگارەی "پێویستبوونی پێکهێنانی پارتیی ڕابەر و تێکۆشانی ڕامیاریی" دەکەن و هیچ کەس بە کڵاوی ڕامیارییانەی ئەوان هیچ ناپێوێت ؛ سەردەمە درەوشاوەکانی سەدەی پانزە تاکو سەدەی بیست، باشترین نموونەن؛ ڕاپەڕینەکانی کۆمونەی پاریس ١٨٧١، ئۆکتۆبەری ١٩٠٥، ئاڵمانیا ١٩١٨-١٩١٩ ، ئێسپانیا ١٩٣٦-١٩٣٩، هەنگاریا ١٩٥٦، پۆڵۆنیا ١٩٧٩، ئەرژەنتین ١٩٩٩-٢٠٠٣، ....تد

"11 . .... ئەوە دەتوانێ خەباتی ئابوری وسیاسی چینی کرێکار و توێژە زەحمەتکێشەکان وا لێبکات ببنە خاوەنی هێزوتوانا وڕێکیان بخات لە

خەباتێکی سیاسی سەربەخۆ وکاریگەر بۆ ڕوخانی دەوڵەتی بۆرژوازی وپێکهێنانی حکومەتی کرێکاری تاکو دەست بەرێ بۆ شۆڕشە ئابوری وکۆمەڵایەتیەکەی … و هەنگاوبنێ بەرەو دامەزراندنی کۆمەڵگایەکی کۆمۆنیستی، ئازاد ویەکسان. “

ئەگەر کرێکاران چینێکی شۆڕشگێڕی ئاوان، کە ڕزگاری مرۆڤایەتی بە شۆڕش و ڕزگاری ئەوانەوە پەیوەستە، ئیدی چ پێویستیان بە پارتییەکی درووستکراو لەلایەن کۆمەڵێك وردە بۆرجوازی ئایدیۆلۆجیگەر هەیە؛ یان کرێکاران "دەبەنگن" و بەبێ ڕابەریی وردە بۆرجوازی توانای شۆڕشیان "نییە"؛ یان پارتییەکەی وردە بۆرجوازی بۆ کۆنترۆڵکردنی توانا و شۆڕشگێڕیی کرێکارانە؟

ئەگەر کرێکاران توانای هۆشیی و ئاوەزیی شۆڕشکردنیان نەبێت، زۆر ئاساییە، کە وردە بۆرجوازی خێرخواز پارتییەک بۆ "کرێکارانی دەبەنگ" چێبکات و "لەڕێی یەزدان" کرێکاران "ڕزگاربکات". ئەگەر کرێکاران ئەوەندە بە توانان و شۆڕشگێڕترین چین و ڕزگارکەری مرۆڤایەتین لە چەوسانەوە و کۆمەڵگە بە کۆمونیزم دەگەیەنن، ئیدی گارەگاری "پێویستی هەبوونی پارتییەکی ڕامیار بۆ ڕزگارکردنی کرێکاران و بەرەوپێشبردنی شۆڕشی ئابووریی و کۆمەڵایەتیی" بێجگە لە درۆ و دەلەسەی وردە بۆرجوازی لە پێناو بەدەسەڵاتگەیشتن و زاڵبوون بەسەر باڵەکانی دیکەی بۆرجوازی و بەهێزکردنی سەروەریی چینایەتی [دەوڵەت] لەژێر دەوجامەی "پرۆلیتاریا و کرێکاران و سۆشیالیزم"، هیچی دیکە نییە و نابێت. تکایە وەڵام "کرێکاران دەبەنگن" یان وردە بۆرجوازی لەژێر دەوجامەی کرێکاران خەریکی خۆگەیاندنە تەختی سەروەریی و مشەخۆریی چینایەتییە؟

" 12 . ڕەوتە سۆشیالست وکۆمۆنیستەکان لە عێراقدا نەیانتوانیوە ئامرازێکی خەباتگێڕانە دابین بکەن بۆ چینی کرێکاروسیاسەتێکی سۆشیالستی کە پەیوەندیەکی فیعلی هەبێ بە خەباتی چینایەتی کرێکاری و گەشەپێدانی بخەنەروو . هەروەها لاوازی ڕەوتی سۆشیالستی لەناو چینی کرێکاردا بۆتە خاڵێکی لاوازی سەرەکی لەناو بزوتنەوەی چینی کرێکار ولە بوونی چەپ وبزوتنەوەی سۆشیالستی لەسەر ئاستی خودی کۆمەڵگەش . “

ڕەوتی "سۆشیالست وکۆمۆنیستەکان لە عێراق" کێن؟ ئایا داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە بێجگە لە (حککع) بڕوایان بە سۆشیالیستیی و کۆمونیستبوونی هیچ ڕەوتێك هەبوو و هەبووە، تاکو ئێستا یەخەی ئەوان بگرێت؟ بێجگە لە خودی ڕاگەیێنەرانی ئەو ڕاگەیاندنە و ڕەوتی

“کۆمونیزمی کرێکاریی” و (حککع) کە پاگەندەی ئاوا (زل و دەرەی وەرانەی) کردووە؛ ئایا بێجگە لە سەرانی (حککع) هیچ کەس هەبووە ڕێگر بێت؟

یەکەــك لە تایبەتمەنــدیەکانی وردە بۆرجــوازی ئەوەیە، کە هیــچ بەرپرسیاریەکی مێژوویی لە ئەستۆناگرێت و کرێکاران و خەڵک بە مــردن و قوربــانیبوون بانگەوازدەکــات و بەکوشتــدەدات و مانــدوو و نائومیدیان دەکات و کە دوکانە ڕامیاریەکەی بازاری نەما، دەچێت بەناوێکی دیکە دوکانێکی دیکەی ڕامیاریی ڕادەگەیەنێت و بە ئەوەی خەڵک خۆشباوەڕبکات، دەکەوێتە سەروگوێلاکی ئەوانەی پێش خۆی و بە هەموو شێوەیەک وردەکاریی کەبوونی ئەوانەی پێش خۆی دەرناخات و خۆی دەکاتە پاڵەوانی یەک شەوە و سنگ دەردەپەڕێنێت.

لەو کاتەوە (حککع) لەسەر بنەمای نووشتەی مەنسووری حیکمەت بۆ کرێکــارانی عیــراق نووســراوە، ڕاگەیەنەران و دامەزرێنەرانــی “ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیقی کۆمۆنیستی له عێراق” لە ئاستی کۆمیتەی نەوەندی و نووسینگەی ڕامیاریی و کۆمیتەکانی خوارتر خەریکی لە ئاو کردنی نووشتەکەی مەنسووری حیکمەت’ن بۆ کرێکاران، کەچی لەنێو ڕاگەیانــدنەکەیان وەک ئەوەی تــازە لە ئەســتێرەی مەریخەوە هــاتبن، خۆیــان لە خراپکاریەکــان و فریوکاریەکــان و تێکــدانەکان و پارچەپارچەکردنی ڕیزەکانی کرێکاران بەسەر کۆمەڵێك پارتیی لە یەکدی جیاوەبوو، نەبان دەکەن و هیچ ڕەخنەیەک لە چارەکە سەدەیەک (بیست و پێنج ساڵە) ڕابوردووی خۆیان وەک لیدەر و سەرۆک و سکرتێری پارتییەکانی “ڕەوته سۆشیالست و کۆمۆنیستەکان له عێراق” ناگرن و هیچ سووچێك لە ئەستۆناگرن. ئایا ئاوا کارێك لە ساختەچییەتی ڕامیاریی چیدیکە دەتوانێت پێناسەکەری بێت؛ بەگێلزانینی خەڵک و فێڵکردن و درۆکردن لەتەک خەڵک؟

” 13 . پێویستی بوونی نوێنەری سیاسی سۆشیالزمی زانستی کە دیدگاکەی لە مەنهەجی مارکسی وەرگرتبێ وپشتی بەستبێ بە مارکسیزم وەك مەنهەج وتیوری شۆڕشگێڕ، مەسەلەیەکی واقعی یە وزەرورەتەکەی لە وەڵامدانەوە بە کێشەکانی کۆمەڵگاو ژیانەوە هاتوە. …. تریبیونێك ونوێنەرێك بۆ مارکسیزم وکۆمۆنیزمی پرۆلیتاری ڕەخنەگرلە ڕەوتە ڕیفۆرمیستەکان وسازشکاران وناسیۆنالیستەکان و”نیشتمانیەکان” کەبەناوی سۆشیالیزم وکۆمۆنیزمەوە دەدوێن . ئێمە پێمان وایە کە چەندین لەو ڕەوتانەی لە عێراقدا هەن بەردەوامی بە بوونیان دەدەن لە ڕێگای قسە کردن بەناوی سیاسەتی سۆشیالستی وبەناوی مارکسیەتەوە ، بەلام نەیانتوانیوە جوابگۆی پێکهێنانی ئامرازێکی خەباتکارانە بن

بەدەست چینی کرێکارەوە، .... ئێمە پێمان وایە ڕەوتەکەمان هەنگاوێکە بەڕاستای نوێنەرایەتی کردنی سیاسەتی کۆمۆنیستی شۆڕشگێڕ وسۆشیالزمی زانستی وئەزمونی مێژوویی چینی کرێکار لە عێڕاق وجیهان ".

پێش هەموو شت دەڵێی یەکەمی ئەو خاڵە لەنێو پەیڕەوی نێوخۆیی هەموو گرووپێکی مارکسیستی هەیە، هەر ئاوا کە " بِسْمِ اللّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ " سەرەتای هەموو بەشێکی قورئانە. بێجگە لەوە، هەر ئاوا هەموو گرووپە مارکیستەکان بە هەمان شێوەی ئەو ڕاگەیاندنەی "ڕێکخراوی ئەنتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی لە عێڕاق" هەموو گرووپ و پارتییە مارکیسیستییەکانی دیکە بە لادەر و ساختەچی دەناسێنن. باشە، ئاوای دابنێین، کە هەموو گرووپەکانی پێش "ڕێکخراوی ئەنتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی لە عێڕاق" نامارکسیست-بوون و بە ئامانجی بۆرجوازییانەیان خۆیان لەژێر دەوجامەی "مارکسیزم" حەشارداوە. باشە چ بەڵگە و بنەمایەک هەیە، کە گرووپی ناوبراو لە هەموو ئەوانەی پێش خۆی "لادەرتر" و خراپەکارتر و ساختەچیتر و بۆرجوازییانەتر نەبێت؟ چۆن بەوا بە کۆمەڵە کەسێك/کەسانێك دەکرێت، کە بیست و پێنج ساڵە [چارەکە سەدەیەکە] لەنێو پارتییەک (حککع) کە دامەزراوی خۆیان بووە لەسەر ڕێچکەی مەنسووری حیکمەت و لەنێو ئەو پارتییە بکوژ و ببڕ هەر خۆیان بوون و هەموو "لادان" و بادان و خراپەکارییەکان و نەزانییەکان و کەچبینینەکان و "تەنگ-نەزەرییەکان" زادەی چالاکی و هۆش و ئاوەزی ئەوان خۆیان بووە؟

جیا لەوەی کە پارتیی و گرووپە ڕامیارییەکان ئامرازی کۆنترۆڵکردنی بزووتنەوەی کرێکارانن بۆ سەروەریی بۆرجوازی، ئایا باشتر نەبوو، کە داڕێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە لەنێو پارتیی دایک بمێننەوە و لە بیست و پێنج ساڵ سەرکردە و هەمەکارەبوونی خۆیان ڕەخنەبگرن و ئەو شاکارانە ئەنجامبدەن، کە ئێستا لەڕێ بانگەوازییان بۆ دەکەن؟ ئەی جیاوازی ئەوەی لەنێو ئەو ڕاگەیاندنە بانگەوازی بۆ دەکرێت و ئەوەی پارتیی دایک و پارتییە جیاوەبوو و دەرکراوەکانی دیکە بانگەوازی بۆ دەکەن چییە و جیاوازییەکانیان چین؟ یان درووستکردنی پارتیی باشترین ئامرازە بۆ مسۆگەرکردنی مشەخۆریی و جەنگەکە بۆ ناوبانگخوازیی ئەندامانی کۆمیتەی نێوەندیی و نووسینگەی ڕامیاریی و ڕابەرەکەکانی خوارتر و چۆنیەتی دابەشکردنی بووجەی پارتییە، کە لەلایەن دەوڵەتانی بۆرجوازی ئەورووپی و دەوڵەتی عیراق لەژێر زۆر ناوی جۆراوجۆرەوە بۆ ئەوان دابیندەکرێت؟

ئێرە بەڕاست "سۆشیالیزمی زانستیی" چییە و نازانستیبوونی

سۆشیالیزمەکانی دیکە چییە؛ ئەگەر پاشکۆی “زانستی” وەک ئاوەڵناوێک بۆ سۆشیالیزم درووستبێت، چ بەڵگەیەک هەیە، کە سۆشیالیزمەکەی “ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیفی کۆمۆنیستی له عێڕاق” زانستیی بێت؟ ئایا پاشکۆی “زانستیی” ئاوەڵناوێکی خەڵەتێرانە نییە بۆ پاساودانی سێکتاریزمی پارتیی؟

ئەگەر سۆشیالیزم و ک□م□نیزم سیستەمی کۆمەڵی ناچینایەتی بن، ئیدی لە چەمکە داتاشراوە ئاید□ل□جییەکانی “سۆشیالیزمی زانستی” و “سۆشیالیزمی شۆڕشگێڕ” و”سۆشیالیزمی بۆرج□وازی” پ□وووچتر و تەرسەقولتر چی هەیە؟ سۆشیالیزم یان نییە، یان سیستەمی کۆمەڵی ناچینایەتییە و هەر هەوڵێکیش بۆ گ□یشتن بە کۆمەڵی ناچینایەتی [نەک دەوڵەت و حکومەت بەناوی سۆشیالیزم]، هەوڵێکی شۆرشگێڕانەیە و نە کۆنەپەرستیی دارای سۆشیالیزمە و نە بۆرج□وازی خوازیاری سۆشیالیزمە، تاکو ئاوەڵناوەکانی “زانستیی” و”شۆڕشگێڕ” و “بۆرج□وازیی” لەدوای سۆشیالیزم ڕیزبکرێن. داتاشی ئەو چەمکانە وردەبۆرجوازییە، کە هەردەم بۆ پاساودانی شکستەکانی خۆی پەنای بۆ داتاشینی چەمکێکی دیکە بردووە، تاکو سەرنجی سۆشیالیستخوازان لەسەر هۆکاری شکستەکان لابدات و بە دێوجامەیەکی دیکە ئەوان فریوبداتەوە. نە بەڵگەیەک بۆ سۆشیالیست-بوونی بۆرجوازی هەیە و نە بەڵگەیەک بۆ “ناشۆڕشگ□□بوون و نازانستیی” سۆشیالیزم هەیە و نە بۆرجوازی و ناشۆڕشگێڕان و کۆنەپەرستان سۆشیالیزمیان هەیە و نە خوازیاری سۆشیالیزمیش دەبن. ئایا لە ئاوا بارێکدا بێجگە لە جادووگەریی ڕامیاریی لە خەڵک بۆ فریودانەوەی بەناوێکی دیکە، پاشکۆکردنی ئاوەڵناوەکانی “زانستیی” و “شۆڕشگێڕ” و “بۆرجوازی” و “فیئۆداڵیی” و …تد هیچ پێداویستی و بنەمایەکی مێژوویی و ئابووریی و ک□م□□□ایەتیی و ڕۆشنبیریی و کولتووریی نییە؛ تەنیا تەرسەقولبێژیی وردەبۆرجوازین و بەس. ئەگەر سۆشیالیزم و ک□م□نیزم هەبن و دژی فێئۆدالیزم و کۆنەپەرستیی و بۆرجوازیی نەبن و هی ئەو ڕەوتانە بن، ئەوا یان سۆشیالیزم و ک□م□نیزم ئەفسانەبافی و تەرسەقولبێژیی ڕامیارانن، یان درۆیەکی پیرۆزکراوی وردەبۆرجوازی!

سۆشیالیزم / ک□م□نیزم دەقیی تەورات و ئینجیل و قورئان نییە، تاکو هەر کەسە بە ئارەزووی خۆی لێکدانەوەی بۆ بکات و ناوی ئەو کەسە هەڵبگرێت. بیرۆکەی سۆشیالیزم/ک□م□نیزم لەنێوبردنی ک□م□□□ی چینایەتی و ڕۆنانی کۆمەڵێکی ناچینایەتییە. ئایا کەسی کۆنەپەرست، فیئۆدال و بۆرجوازی دەتوانێت هەڵگری ئاوا بیرۆک□ی ب□ت، یان هیچ کات کۆنەپەرستان و فیئۆداڵان و بۆرجوایان خوازیاری ک□م□□□ی

ناچینایەتی بوون، تاکو سۆشیالیزم بە خۆجیاکردنەوە پێویستی بە پاشکۆکردنی ئاوەڵناوەکانی "زانستی" و "نازانستیی" و "فیئۆداڵیی" و "جوتیاریی" و "شۆڕشگێڕ" و "ناشۆڕشگێڕ" و بۆرجوازیی و "کرێکاریی و پڕۆلیتێری" هەبێت؟

جیا لەوەی کە هیچ گرووپ و پارتییەکی ڕامیار ناتوانێت سۆشیالیستی/ کۆمونیستی [ناچینایەتی] بێت، چونکە پێکهاتەی ڕامیاریی بۆخۆی پێکهاتەیەکی چینایەتیی و کۆپیکراوی پێکهاتەی کۆمەڵەی چینایەتییە. ئەگەر ئـــاوای لە بەرچـــاوبگرین، کە ئەگەری سۆشیالیســـتبوون و شۆڕشگێڕبـــوونی یەکێــك یان چەنـــد دانەیەک لەو دەرزەنە پـــارتییە "کۆمونیســـتەکان" هەیە، ئەمەی پڕۆلیتێـــری "نەزان و دەبەنـــگ" چۆن بزانیـــن، کە کامەیـــان "زانســـتیی" و "شۆڕشگێڕ" و "کرێکـــاری و پڕۆلیتێریی"یە، لەو کاتێکدا پەیڕەو و بەرنامە و پاگەندەی هەموویان لەم سەر تاکو ئەو سەری جیهان هەر یەکە و تەنیا پاش و پێشی ڕستە و بڕگەکان و جیاواز داڕشتنی دەقەکان جیاوازی هەیە و تەنانەت ئەگەر لەتەک پەیڕەوی پارتییە دەستە ڕاستەکان بەراوردییان بکەین، بێجگە لە چەند سوێندخواردنەکی ئایدیلۆجیی بۆ "مارکسیزم"، جیاوززییەکی ئەوتۆی ئامانجیی و ستراتیجیی نابیندرێت؟

"14 . خەباتی کرێکاری بە ڕووی سەرمایە پەیوەندی هەیە بەژیانی چینی کرێکار و ڕووبەڕووبوونەوەی ڕۆژانەی دژ بۆ چەوسانەوە "

ئەو خاڵە، نە لێکدانەوەیە، نە دۆزینەوەی پێکهاتەیە، نە بنەمای کار و چالاکییە، نە ئامانجە. وەک ئەوەیە، بنووسیت: منداڵ بە گەورەبوونی پیر-دەبێت. نە سەلماندی گەرەکە و نە داهێنان و نە دۆزینەوەی نەزانراوەکە. ئەگەر ئەوە "زانستیی"بوونی "سۆشیالیزم"ەکەی "ڕابەرانی بزووتنەوەی کۆمونیستی بێت، هەزار سڵاوات لە نەزانیی خۆم.

"15 . بزوتنەوەی کۆمۆنیستی وحزبەکەی، لە دیدگای ئێمەوە ، بابەتێکی کۆمەڵایەتی چینایەتیە وبەشێکە لە دینامیزمی کێشمەکێشی چینایەتی وسیاسی وکۆمەڵایەتی وفکری لە کۆمەڵگادا. بۆیە ئێمە نە فیرقەیەکی حزبی ونە فیرقەیەکی فکری سیاسی وئایدیۆلۆژی بێخەوش ودابڕاو لەکۆمەڵگا نین کە بەدوای خاوێنی فکری وتیوریدا بگەڕێین. ..... وەحزبی کۆمۆنیستی پرۆلیتاری حزبێکە پەیوەستە بەم بزوتنەوەیە و سەربەخۆیی چینی کرێکار لە ڕوی سیاسی ئەنجام دەدا و شۆڕشی کۆمەڵایەتی چینی کرێکار ڕێکدەخا و ڕابەری دەکا بەرەو سەرکەوتن.

کۆمۆنیزم ڕەخنەی فیعلی کرێکارە بەدژی سەرمایەداری وەبەم مانایە شتێك نیە جگە لە ڕەوتێکی سیاسی وفکری، دیاریکراوی جیاواز لە ڕەوتەکانی تر، کە سەر بە چینی کرێکار و ڕەخنەی فیعلی ئەوە لە سەرمایەداری وەك سیستەمێکی چینایەتی ناکۆك ودژبەیەك . "

گەلۆ ئەرێ دارێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنە بەخۆیان دەزانن چی دەڵێن و چۆن ئەو پارادۆکسانە لەیەکدی گرێدەدەنەوە؟ ئەگەر پارتیی "کۆمونیست" بابەتێکی کۆمەڵایەتییە، ئەی گاڕە گاڕی بیست و پێنج ساڵەی ڕابوردووی سەرانی (حککع) کە بەشێک لە ئەوان هەر هەمان دارێژەرانی ئەو ڕاگەیاندنەکەی "ڕێکخراوی ئەنتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی لە عێراق" دەبن، لەپێناو چی بووە؛ ئەگەر پارتیی کۆمونیست بەخۆی بابەتێکی کۆمەڵایەتییە؛ ئایا دەکرێت شتێک بەخۆی بابەتێکی کۆمەڵایەتی بێت، بەڵام پێویستی بە کۆمەڵایەتیبوونەوە هەبێت؛ بۆچی توانای نییە، کە لە ناوەندی ناڕەزایەتی و بزووتنەوە کۆمەڵایەتییەکان سەرهەڵبدات؟

ئەوە زۆر گرنگە، کە ڕابەرانی "پڕۆلیتاریا" نائاگایانە بەخۆیان ئەوە دەسەلمێنن، کە ئەوان " فیرقەیەکی حزبی و فیرقەیەکی فکری سیاسی وئایدۆلۆژی خەوشداری ودابڕاو لەکۆمەڵگا" هەن، ئیدی کۆمەڵایەتیبوونی پارتییەکەیان چۆن دەسەلمێنن؟ ئەگەر پارتییەکەی ئەوان کرێکاران بە "دەسپاچە و گێل ونەزان و ناتوانا" نازانن، ئیدی چینی کرێکار و شۆڕشە کۆمەڵایەتییەکەی چینی کرێکار چ پێویستییەکی بە دەستەبژێرێکی وردە بۆرجوازی ڕامیار لە دەرەوەی خۆی هەیە، تاکو وەک خێرخوازێك بێت و کرێکاران وەک ڕانەمەڕ بەرەو بەهەشتەی "پارتیی رابەر" بەرخەی بدات؟ ئەگەر کۆمونیزم ڕەخنەی کردەیی کرێکارە لە سەرمایەدارییی، ئیدی چۆن دەکرێت و دەتوانرێت "کۆمونیزمی فیئۆداڵی و بۆرجوازیی" بوونی هەبێت؟

درێژەی هەیە …[بەشی دووەم]

-______________________

* هەڵبەتە من بڕوای تەواوم بە ڕۆڵی بنەڕەتیی و چارەنووسسازی کرێکارانی هوشیار و شۆڕشخواز هەیە، بەڵام بۆ هوشیاریی و پێشڕەویی خود کرێکاران نەک ڕابەریی وردەبۆرجوازیی خۆ-بە-فریادڕەس-زان /http://fullreels.com/ru/video/Wnu-EFh8SL0

** لینکی پەڕتووکی مێزگردی پێداچوونەوە و هەڵسەنگاندنی ڕێکخراوی یەکێتی بێکاران لە کوردستان، (ئەزموونی خەباتی جەماوەریی ساڵانی ١٩٩٢ تا ١٩٩٨) https://bekaran.wordpress.com/2013/08/30

*** لینکی دەقی ڕاگەیاندنی باڵێکی سەرکردایەتی (حککع) بەناوی "ڕێکخراوی ئەڵتەرنەتیڤی کۆمۆنیستی له عێڕاق"
http://www.hawpshti.com/ku/?p=19187

کۆمەڵەی کتێب دۆست و نیچەیزم … هاوتا کوردستانی

کۆمەڵەی "کتێب دۆست"ی خورماڵ کۆمەڵەیەکن هەڵگری شوناسی دۆستایەتی کردنی کتێب و ئاشتبوونەوەی تاک و کتێب و تاک و کۆمەڵ و تاک و خوود کار دەکەن ، لەم پێنج شەش مانگەی تەمەنیدا توانیویەتی کۆمەڵێک پڕەسیپ بەرز بنرخێنێ و کۆمەڵێ جووڵەی هەیمەنەدار بکات ، چونە نێو ناواخنی کتێب و چوونە نێو دونیای کتێبەکان و پرسگەلەکانەوە، بەها و کردارە عەمەلیەکان وای کردووە هەنگاوەکانیان شوێن پێی خۆیان جێ بھێڵن .

کۆمەڵەیەک کە پێکهاتوە لە گەنج و لاوانێکی بەهرەمەند و لێهاتوو وە خاوەن تێڕوانینێکی گشتگیر و عەقڵانی بۆ سەرجەم پرس و پرسگەڵۆکەکان ، کە مەودای هزری و ڕۆشنگەری پێکەوەی کۆکردونەتەوە و بارگاوی بوون بەڕەهەند و ئاکارە باڵاکانی هزری و لە ڕێگەی دانیشتنەکانیان پێگە مەعریفیەکان شەن و کەو دەکەن و پڕەنسیپی کارەکانیان لەسەر مۆڕاڵیەتێکی تۆکمە و قایم خۆی بونیاد ناوە ، بەهەموو شێوەک جیاوازتر دەردەکەون و بەشێوەیەک لە شێوەکان جیاوازیەکی گشتگیر بەدی دەکرێت لە کارەکانیاندا و وە خۆیان کەنارگیر کردووە لەو دید و تێڕوانینە کلاسیکی و پاتریارکیەی کە بەدرێژایی ماوە لە کۆمەڵگای کوردیدا بەرجەستە بووە و ئامادەیی هەبووە بەڵکو فۆڕمێکی دیکەیان هێناوەتە نێو ئاکارە مەعریفیەکانەوە .

هیوادارم ئەمە دەستپێکێکی جوان و ناوازە بێت بۆ سەرجەم گروپ و کۆمەڵە و ڕێکخراوەکان کە بە پڕەسیپیەکانیاندا بچنەوە و شوناسێکی دیکە هەڵگرنەوە و ئەم کۆمەڵەیەش بێتە پێشەنگ بۆ ئەوانی دیکەش ، وە کۆمەڵەی کتێب دۆست ل□ تەقەلای ئەوەدانە کە هزرگەری و ئەو فۆڕمە

ل□ تێڕوانین و بەرخوردی عەقڵانیانە بکەن بە کولتورێکی کۆمەڵگای کوردی و تازەگەریەک و بوونیادێکی دیکە و شوناسێکی دیکە بەرجەستە بکەن و ئەو کولتورە جێبھێڵن کە ئامادەیی ھەیە و خۆیان کەنارگیر بکەن لەو فۆڕمە مەعریفیەی کە بەشێوەکی شاقووڵی درێژکراوەی ھەمان بەھا داخراوەکانی ھاوچەرخبوون و کرانەوەیە لە ئێستای کوردستاندا .

کە تەواو ئاوێزان بوون و فۆرمەڵە بوون بە فەلسەفەکەی نیچەنیزم کاتێک کە ڕێچکەی فەلسەفەکەی فردریک نیچە دەڵێ " من داوای جەنگ ئەکەم ، جەنگێکی بێ ئاگر و ئاسن ، جەنگێک تێیدا تێزەکان و بیرەکان لەپێکداداندا بن و خاوەن بیرەکانیش لە مەیدان " مەبەستی ھەڵوەدا بوونی جەنگێکە کە جەنگی دیالۆگە ھزریەکانە کە تێیدا پێکدادانی بیرە جیاوازەکاندا بێت و جەنگێک پێچەوانەوەی جەنگەکان کە ئاگر و ئاسن ئامڕازی جەنگەکە بێت ، عەقڵانیەت و بەرخوردەکان ئامڕازی جەنگەکەن و وە لەبری ئاژاوە و کوشتار، کامەرانی و گەشتن بەدەروازەی حەقیەقەت بەدوای خۆیدا دەھێنێ ، ئەمەش ئەو فەلسەفەیه کە تەواو ڕەگی داکوتیوە لەم کۆمەڵەیەدا .

سەرەڕای بوونی ھەل و مەرج و بارودۆخە نالەبارەکانی کۆمەڵگای کوردی لەزۆر لایەنەوە بیگرە لەلایەنی سیاسی و کۆمەڵایەتی و فیکری و بیگرە ھەتاکو لایەنی ئابووری و ئەو دۆخە نالەبارەی، زۆرینەی نەک ھەمووی توشی نائومێدی و دەستەوسانی کردووە و وای کردووە زۆر بەھا کەنارگیر بێت بەڵام لێرەوە ھەموو ئەوانە لەلایەک و تەقەڵا و ھەم و خەمی ئەمانیش لەلایەک وای کردووە شتەکان نەوەستێت و کەشتی مەعریفەت بەشێوەک لەشێوەکان ھەنگاوی خۆی بنێت و نەوەستێت و تادەگاتە کەنارێکی ئارام و ھێمن .

ل□ بوونی لەم فۆڕمە لەگروپ و کۆمەڵە و ڕێکخراوەکان ئەتوانێت دەروازەیەکی گرنگ و جەوھەردار بێت بۆ کردنەوەی زۆر دەرگای دیکە و وە ئاماد□یان بەتایبەت لە کۆمەڵگای کوردیدا جێگەی ئومێدە و دەتوانین زۆر ئومێد و ھیوایان لەسەر ھەڵچنین و بتوانن ئاڕاستەیەکی دیکە بدەنەوە بۆ ک□م□□□ و بەھا چەسپیوەکان و بتوانن نوێبوونەوەیەک بەتەواوی مانا نوێ بوونەوە بەرجەستەی نێو تاکەکان و کۆمەڵیش بکەن ، وەسەلمێنەری ھەموو ئەوانەش ئەوەیە لە غیابی بوونی لەم فۆڕمەی کارکردن و مامەڵەی مەعریفی بەدرێژایی ئەو تەمەنە مەعریفیەی کوردی ئەم ھەنگاوانەی تێدا بەرجەستە نەبووە وە ئێستاش پشتکردن ل□□ان دەمانباتەوە ھەمان ئاقارەکانی ڕابردوو و دیسان داخرانەوە بەڕووی ھاوچەرخبووندا و تەنھا بەپشتیوانی کردن و

دەست خستنە دەستی نێو تاکەکانیش بێت لەتوانایاندا ه□ی□ □□□و□کی دیکە بەرجەستە ببێت و هەموو تاکێک تێکەڵ ببێت بە پرسی ئینسانبوون و تاکەکان بگ□□ن□وە نێو پرسی ئینسانبوون بەمانا مۆدێرنیەکەی نەوەک بەو مانا ئینسانیەی ک□ ئێستا لەکۆمەڵگای کوردی بەرجەست□ یە .

دوو شیعر شیعری: … ع□ بدوڵا سڵێمان(مەشخەڵ)

ئێوە چ شیعرێکتان دەوێ؟

ئێوە شیعرێکتان لێم دەوێ پڕ لەپێچ و لە پەنا بێ
دوور لە دەردەکانی ژیان هەڵبکورمێ و
بەچاوی تیژی وشەوە
ببێ بە پەت تا ئینسان دیلی فەنا بێ
ئێوە شیعرێکتان لێم دەوێ شەرمن .. بێدەنگ
دەنگی یاخی لێوە نەیێ
دەروازەی نائومێدی بێ و
پەنجەرەکانی خەیاڵی
جەستەی قاقا و لەشی ماندوو و
گیانی هەلابەهەلای گیانبەختکردووانی پێوە نەیێ
ئێوە شیعرێکتان لێم دەوێ پڕ لە لوغز و ناڕۆشن بێ
نەهێشێنێ دڵی بێبەزەیی سەرمایە
ڕوو بە هەق نەدوێ و لانەدا پەردە لەسەر ڕووی دزێوی ئەم دونیایە
ئێوە نازانن شیعری من گشت بەیانییەک بەر لەوەی غەدر خەبەری ببێتەوە
ئەو لەبەر دەرگای کارگەکان
لەمەیدانی کرێکارانی شارەکان
لەنێو کونجی تاریکایی زیندانەکان
لەنێو ترس و هەڕەشەی پیاو دز ب□ ژنان خەریکی ئاواز چڕینن
مەقەستێکن بێهەدادان خەریکی ستەم بڕینن
من ناتوانم شیعرێ بڵێم بێدەنگ بێدەنگ لەبەردەم قاپی کۆشکەکانی سوڵتان و

چەوسێنەران لە چاوەڕوانی پارە بێ
من ناتوانم شیعرێ بڵێم دوور لەزام و لە ئازار و دەردی خەڵکی
زەحمەتکێش بێ و
نووتەکێ بێ پێچەوانەی ڕێ چارە بێ
من دەربار نیم.. کۆیلە و مەسینەهەڵگر نیم بۆ هیچ هێز و دەسەڵاتێ
شیعرم ئازادە و ملکەچی قەت لا نییە بۆ مەعاش و خانوو و عەرزە و
سەر شۆڕ ناکات لەبەردەم هیچ پیا هەڵگوتن و خەڵاتێ
من شیعرێکتان بۆ دەنووسم لەناو کارگە بۆ کرێکار ببێ بە چەتری
تووڕ□□یی
لەنێو کۆڕی خانەوادەی زەحمەتکێشان تووڕ هەڵبدا لە عەیب و عارە و
شوورەیی
ئەو شیعرەی من لەگۆشەی زیندانی غەدرا
ببێ بە پەنجەرەی حەزێ
لەنێو دەریا و ڕێگای قاچاخی هەڵاتن لە زوڵم و زۆر
بۆ گەرووی ئینسانی ڕێبوار ببێ بە شەراب و ڕەزێ
من شیعرێکتان بۆ دەنووسم خاوەن بەڵێنی تاسەر بێ
لەگەڵ ئازاری ئینسانەکان بژێت و
لەگەڵ خەڵکی ئاوارەدا دەربەدەر بێ
وشەکانی ببن بە ژێ بۆ دەنگی پڕ لە بانگەواز
ببن بە ورەی پۆڵایین ببن بە گۆرانی و ئاواز
گەر دەتانەوێ ببینن شیعری مەشخەڵ چەند کەڵەگەت و سەربەرزە
لە لووتکەیا بۆی بگەڕێن نەک لەم دەشتایی و سەر ئەرزە
من شیعرێکتان بۆ ئەنووسم لەگەڵ خەندە و وێردی زارتان
لەهەڵپەرکێ و لە سەما بێ
بۆ لەدەستدانی ئازیزان هەم لەپرسە و لەخەما بێ
من شیعرێکتان بۆ ئەنووسم خاکیی سادە
بۆنی هەمان بۆنی باران
تاسەی هەمان تاسەی خەڵک بۆ ئازادی
چاوگ هەمان مانیفێستی جاری جاران
من شیعرێکتان بۆ ئەنووسم
نیگای هەمان نیگای پڕ لە خۆشەویستی بۆ ڕزگاری کرێکاران
شیعرێک ببێتە ڕووبار و دارچنارەکانی خەون ئاو بدات و
ڕۆحی ڕۆژگارە وشکەکانی تێکۆشان تێراو بکا و
گۆرانییەکەی (لینین) زیندوو بکاتەوە
شیعرێک ببێتە کەنارێک بۆ کەپڵی عەشق
کەپڵی ئارەزووی خەبات و
کەپڵی ئومێد و ڕزگاری بەرەو سنوورەکانی ئومێد و خۆزگە بباتەوە

شیعرێک دەستێکی سەوزەڵانی ژیان بێ و
دەستەکەی تر، گڕ بێ دژ بە نا یەکسانی زۆر و غەدر
شیعرێک بۆ ڕەهێڵەی ستەم بۆ ئینسان ببێ بە چەتر
من ئەو شیعرە شۆڕشگێڕە ئەنووسم و
ئێوەش چی ناو دەنێن بنێنن
با وڕێنەکانی نووسەرانی دەربار، نووسەرانی بورژوازی
کڵاو بێخەمی لەسەر نێن.

ئەیلوولی ٢٠١٧

سروودی کۆڵبەر

لەم سەرەتای سەدەی بیست و یەکەی تیایدا زیندووم دەژیم
وەکو ماشێن وەکو ڕۆبۆت کار دەکەم و
ئارەقەی ئیش بۆ ژیانێکی سەربەرزانە دەڕێژم
لەنێو پەتووی ڕۆژگارەکان، لەسەر پشتی ئەستێڵکێک لە خەم و حەسرەت
دانە دانە چرۆی خەون و ئومێدەکان لەنێو چاڵی زەمەنی غەددار
دەنێژم
سەیری دەستەکانم دەکەم زبر و شەقار
پێستی ژێر هەتاوی ژینم شەق شەق بووە
وشەی یاخیم ڕوو بە ستەم و زۆرداری سەرمایەدار تا بڵێی زبر و ڕەق
بووە
ئەمن دەڕۆم پەیژەکانی ڕوو لەسەر و ڕوو لە خواری تێکۆشانم ناسیوە
هەر وەک حەزی خۆم
لەتاو برسێتی هاوچین و ئەوڕەشەخێزانەی هەمە ڕۆژانە خەم و داخ
دەخۆم
من کۆڵبەرم…کۆڵی ژانی ئەم ژیانەم بەکۆڵەوە
لەناو ئەم چاخە نوێیەوە چاخی بە گوند بوونی جیهان
وێڵم بەدوای ناو و نیشان
لەم پەراوێزی زەمەنە بە پشتی کۆم و هەناسەی تاساومەوە
بۆ بژیوی ماڵومنداڵ کەوتومەتە سۆراخی نان
لە کەلێنی زامەکانی ئەم ڕۆژگارە دەڕوانمە ئەو خۆزگانەی کەوا
هەڵدێن وەکو هەتاو
من لەچاوی برسێتییەوە خەریکە ئەبمە ئەو خەونە ڕەنگینانەی
بەرەو ڕووی ڕۆژەکانم دێن بە غار پرتاو
من لەزاری هاوارەوە ئەوا دەبم بەو گۆرانییەی هەموو دەمێک
دەمڵێتەوە
دەستی ڕەشی ژێر سێبەر ڕیشی ئاخوندێک

بێئەوەی ئۆخەیەک بکەم هەناسەم دەبڕێ و ئەوسا دەمکوژێتەوە
مێزەرێک لە تەڵە و ستەم
هەر بە تەسبیحی ئیعدام و خوا پەرستی کۆڵەکانم لێوەردەگرێ و
دەیخاتە سەر شانی ماڵو منداڵی برسی و بێچارەم
برینێک دەخاتە ڕۆحم، ڕۆحی ه□زاری بێپارەم
من کۆڵبەرم… تەنها خۆم و تەنها مانگ و ئەستێرەکان دەزانین چۆن ڕەنجم داوە
ئەژدیهای مەرگ لە ناوەختدا چۆن قەپاڵی لە ڕۆحی زامدارم داوە
توولەڕێگای ئەو هەڵدێر و شاخانەی سنوور دەزانن دڵی من چەند پڕ تاسەیە
ژێر گەوەڕ و تاشە بەردەکان بینەری وەرینی دونیایەک خۆزگە و هەناسەیە
بۆرژوا دەزانێ ئەو کارە مەرگهێنەرەی دەیکەین
لەسەر شانی ڕۆژەکانی ئەم تەمەنەم بست بست دەمخاتە ژێر ئەرز
گیانم لە قەفەس دەنێت و دامدەڕزێنی لەژێر قەرز
من کۆڵبەرم…ئاوازێکم دێتە گوێ غەمگین و هێمن
سۆناتایە بۆ ئەو دەرد و بەڵایانەی وەکو باران دەبارێنە سەر جەستەمان
ئ□میلۆدییە دڵ گوێی لێیە هەناسەیە بۆ بەستەمان
چەند دەکوژرێم..چەند لەنێو مەنجەنیقی زۆر دێمە سووتان
وەکو گەنم لەنێو بەرداشی ژیان و مەرگی ناوەخت دێمە کوتان
کۆڵ نادەم و کۆڵی ژینم بەکۆڵەوە
باڵەخانەی ئەم ئومێدەم نایە سەر یەک
لەنێو دڵی ئەم لووتکە و شاخ و دۆڵەوە
من کۆڵبەرم…کۆڵنەدەرم گڕم لافاوم جەربەزەم
بۆ نەمانی چەوسانەوە و ژێردەستی و کۆیلەتی ژیان
ڕەهێڵەم زریانم تەرزەم
من کۆڵبەرم.. بەکۆڵی خۆم حەسرەتەکانم دەبەم بۆ بازاڕی ژین
ڕق و دەرد و برسێتی و خەم
وەکو تۆزی دوای کارکردن دادەتەکێنم لەخۆم و
چاپووک چاپووک هەڵدەزنێم بە شاخەکانی ڕزگاربوون
هەتا ئەو ڕۆژە بێتە دی منی ڕەنجدەر
دژ بە ستەم
دەبم بە باهۆزی سوور و بە گەردەلوولی تووڕەبوون

ئەیلوولی ٢٠١٧

تاوەباران … چاوە/ فاتح شێخ

“…خۆزگە بەو ڕۆژەی بەهار
بە جووت لە بەر بارانێ”
(لە گۆرانیێکی مەزهەر خالقی)
بە لاتیری تاوەبارانا دارەکان تێ ئەپەڕن، گورج
بە گەڵاکانیانا شۆڕ شۆڕ ئاو دائەچۆڕێ
ئەڵێی ئازیەتبارن، بە هەزاران چاو فرمێسک ئەبارێنن.
پۆل پۆل گەڵا بە هەوای وەشت،
خۆشی خۆشی هەڵئەپەڕن،
تاوێ
کەچی بە چاوترووکانێ لەولاترێ ئەکەونە زەوی
پەل پان ئەکەنەوە، ئەمرن.
ئۆی لەم پایزە خەمبارە
ئۆی چەنێ بە تاوەباران خەمبارتر ئەنوێنێ پایز

***

هێلانه کۆترەکان خووساون،
تەواو
کۆترە باڵ تەڕەکان خزاونەتە پاساران
خۆیان ئەشارنەوە لە تاوەباران
پەڕە سەوز و بۆرەکانیان
ڕا ئەشەکێنن
دڵۆپی دەنک پچوکی بلوری
لە سەر و کاکۆڵ ئەتەکێنن
ئۆی لە ئێوارە بارانی پایز،
چ بە ناکاو دا ئەکا
چ بە ناوەخت ئەبارێ،
چ بە خو□□م

***

شەوانە با بە ویزەویز ئەکەوێتە گیانی دارسان

ھەرچی گەڵا زەردەڵەیە ئەپروێنێ
بە جارێ ئەیانداتە بەر بەرەو کەسنەزان
بەدەم با و بۆرانەوە ھەپرون ھەپرون ئەبن
گەڵا زەردەڵەکان
ئۆی شەوانی پایز چ تاریکسان و کاولکارن
باران و بۆرانی پایزەشەو چ ڕێو نکەرن،
چ سەرشێوێن و بێفەڕن

***

من عاشقی تاوەبارانی بەھارانم
بە دەنکە دەنکەی ئەبووژێمەوە
گەزگەز باڵا ئەکەم بە ڕەھێڵەکان و لێزمەکانی
برینەکانم بە دڵۆپ دڵۆپی ئەشۆمەوە
ھازی ژیان و سۆزی بێ ئەوپەڕی خۆشەویستی
بە گیانما ئەگەڕێ
دە وەرە
ئەی تاوەبارانی بەھاری
دە وەرە
تا دوا تنۆکت
بـبارە بەسەرما
ئەی بەھارە باران

چاوە/ فاتح شێخ- حەوتی ھەشتی ۲۰۱۷

دوایین شەوەکانی سیمرخ ... سەڵاح شوان

1
تا ئەمڕۆکەش...
هەموو ڕۆژێك كاتێ كە ئێوارە دادێ
بە یادی عەشقە جوانەمەرگەکەی تۆ
پەردەکانی دڵم دادەدەمەوە و

مۆمه شیعرێکی گەشی وەك چاوەکانت
دادەگیرسێنم و بێدەنگ
پشت لەم سەردەمی گورگانە دەکەم و
ڕووەو ڕۆژئاوا دادەنیشم
زۆر چاوەڕێم کرد تاوەکو کوێریيم داهات
ئێستاکەش خۆری خوداکەی تۆ
لێم هەڵنەهات
تازە بەم درەنگان شەوە
بەم درەنگە زەمانە
بە دەم مەستیی و نەستییەوە
نە خۆر هەڵدێ و نە من چاوەڕوانی خۆرم
بە مۆمە کوژاوەکانی خەونەکانمدا دەچمەوە
لاپەڕە بە لاپەڕە هەڵیان دەدەمەوە بەڵکو
لەم شەوە سارد و تاریکەی دوادوایيدا
ترووسکاییەك ببینم
هیچ دیار نییە
وتی لێرە دانیشە
لەگەڵا یەکەم گزنگی خۆرهەڵاتندا دێمەوە
ئێستا و ئەوسا نەمدییەوە
تا ئەمڕۆکەش…
هەموو ڕۆژێك كاتێك كە ئێوارە دادێ
بە یادی عەشقە جوانەمەرگەکەی تۆ
پەردەکانی دڵم دادەدەمەوە و
مۆمە شیعرێکی گەشی وەك چاوەکانت
دادەگیرسێنم و بێدەنگ
پشت لەم سەردەمی گورگانە دەکەم و
ڕووەو ڕۆژئاوا دادەنیشم
خۆی پێی وتم
کاڵا و کرچە بەری داری زڕی ئەوان
بۆش و بەتاڵە پەیامی پێغەمدزان
من بە خوێنی باخچەی تەمەن بۆت دەنووسم
گەر یەك جار بیخوێنیتەوە
ئیتر پێویستت بە پاپۆڕ نابێت تاکو
دەریاکانی هوشیاریی پێ پەی بکەی
2
با شەویش بێت و با دنیا
ئاگربارانی دۆزەخ بێت

من دەیبینم
خۆی بە پەڵەی گوڵێکی وەریو پێشیوە
تا بە ئاگری دۆزەخی مارس نەسووتێ
تۆ سەیریکە…
ئەم گەردوونە چۆن لە گۆمی
قیڕی تواوەی تاریکیی خودای جەنگدا
تواوەتەوە و خنکاوە
ئەوە شیعرە، یان کۆنە دڵی عەشقێکە
وا بە شمشێری خوداکان ئاوەها لەتلەت کراوە؟
ئەوە ئاواتەکانی منە، یان ئاوازەکانی داودە
وا دڵی ئەمدیو و ئەودیو
بە تیری ڕق سمێنراوە؟
بەردبارانە، ئاگربارانە
غەمبارانە ئەم گەردوونە ئەمشەو
کوا تازە بە من چارە دەکرێ
ئەم بەزم و ڕەزمی زەمانە!
کوا تازە من چارەسەری ئەم بەزم و ڕەزمی زەمانەم پێدەکرێ
3
ئێستا لە دوایین هەنگاودا
ئاوڕ دەدەمەوە ڕێگام خۆڵەمێشە
نازانم کێ پێشتر گڕی تێبەرداوە
نازانم کێ
کێ بوو؟ بۆچی؟
گوڵزارەکەی ئەوسای جێگا دڵداریمانی کردووە
بە وشکە خاکێکی وەکو
وەکو دڵم ڕەق و چڵڵا و شەقار شەقار؟
ئەو وتی ئێستاش هەر ماوە
تۆ نایبینیت
کوێرە چاوێك خەو بە خێری سبەینێوە نەبینێ
وێرانە دڵێك نەبێتە چوارچێوەی خێرێکی عاشق
من هەردوو خێرەکەم دۆڕاند
4
ئەو وتی بەسە با ئەمشەو
لەوە زیاتر نەخوێنەوە
من دوایین شیعرم هێشتاکە لە نیوەبوو
کە سەیری دەوری خۆم دەکەم کەس نەماوە
هیچ کوێیەکم لێ دیار نییە

هیچ دەنگێکیش لەم مەیخانەیەوە نایا ئەم شەو
دنیا ئەم شەو مەیخانەیەکی چۆڵی داخراوە
وێرانە وێرانە وێران
ئەم خاکی خودایە خەوتووە
تاریکەخاکە ئا ئەم شەو
منیش لە خودا
تەنیاتر و
دڵتەنگتر و
بێزارترم
5
جەللاد جارێکیان
شێرەکانی خۆی بەردایە گیانم تا بمخۆن
من شیعربارانیانم کرد
بەڵام تائێستاش نەڕەیان
دێتە گوێم لەودیو دیواری
زەمانەوە خۆیان مەڵاس داوە بۆم
ڕۆژێك دێت پەلامارم بدەن
6
من وتم بەهەشتم ناوێ
بە ڕووباری شیر و شەراب و هەنگوینەوە
تەنیا شیعرێك
تەنیا پێكێك
بە یادی چاوەکانی تۆ بیخۆمەوە
7
…ئا ئەمڕۆ نا
دوێنێ بوو هەر تەنیا دوێنێ
ڕەوە كۆترێکی سپی
ئا لێرەدا هەڵنیشتبوون
نازانم کام گەردەلوولی قینێك هات
ڕاپێچی ئەو دنیای کردن؟
کامە دنیا؟ کامە ئەودیو؟
دنیا هەر یەك دیوە و هەرگیز
خودا ڕوویەکی دیکەی نییە
ئاسمان هەر یەك ڕەنگە هەرگیز
ڕاستی ڕەنگی دیکەی نییە
شیعر هەر یەك دەنگە، باران
هیچ دەنگێکی دیکەی نییە

ئەودیو، ئەوسا، ئەو دنیا و ئەو
ئەو هەموو ئەوانەی دەڵێن
کەی؟ لە کوێ؟ چۆن دەردەکەون؟
من چاوەڕوانیی زیاترم پێناکرێ

8

لەوەتەی هەم دەخولێمەوە
بەدەوری خۆم و ئەوان و شوێنەکان و کاتەکاندا
نە چراکەی دیۆجینێسم پێیە
نە زوڕناکەی داود
هەرچی هەیە وەکو من دەخولێتەوە
بەدەوری خۆی و خودادا
زەوی و خۆر و ڕێی کاکێشان و گشت گەردوون دەخولێنەوە
خەڵکی لە دەوری بەردە ڕەشەکەی دەستی ڕاستی ئەڵڵا
دایکم پێمی دەگوت: لە دەورت گەڕێم
شۆفێر لە دەوری فولکەکەی سەرا
گەردەلوول، گێژەنگ
ئەتۆم و ئەوەی نایبینین
هەر هەموو دەخولێنەوە.
ئەی خودا بە دەورەی کێ، چیدا دەخولێتەوە؟
ئەم خولانەوانە گشت پووچن
خولانەوەی من و زەوی و ئەستێرەکان و گشت گەردوون
کێ دەتوانێت ڕایان بگرێ؟

9

کێ لە خولانەوە دەوەستێ؟
کێ لە کوێدا ڕادەوەستێ؟
لە سەرەتا، یان ناوەڕاست، یان کۆتایی؟
سەرەتای کۆڵان، یان شەقام؟
سەرەتای ڕۆژ؟ خواردن؟ کردن؟
سەرەتای ژیان؟ یان مردن؟
کوا سەرەتای من لە کوێوە دەست پێدەکات؟
لەدایکبوون، یان کۆرپەیی، یان لە لەشی دایك و باوکمدا
ئەی ئەوان لە کوێیان هێنام؟
ئەڵڵا دەڵێت: لە ئادەم و لە حەواوە من هێناتم
داروین دەڵێت: لە دوو ترشێکەی دەریاوە
ئەی دەریا خۆی لە کوێوە هات؟
ئەی خودا خۆی لە کوێوە هات؟
منیش هەر لەوێوە هاتم

هیچ شتێك سەرەتای نییە
هیچ شتێك كۆتایی نییە
هەموو شتێك خۆی سەرەتا و كۆتاییە
ئەگەر بتوانین ببینین
10
تۆ ڕوو لە كامەیان دەكەی؟
كامەیانت پێ واز لێدێت؟
نوێژ و نزا، یان خواردن و هەناسەدان؟
مزگەوت جێگای كامەیانە؟
خۆ دوو گڵۆڵە بە یەك دەست هەڵناگیردرێت
بۆیە زەردەشت وتی:
یەك درۆیە، هەمووی دوانە
بوون و نەبوون، تاریك و ڕوون
سەرەتا و كۆتایی
چاك و خراپ
11
هێشتا سەرەتای بەهار بوو
كە جێی هێشتم
لەوساكەوە بەدوای خۆیدا
چوار وەرزەیەكی باران و گەڵاڕێزانی بۆ جێهێشتم
كێ پاییز و گەڵاڕێزان و مردنی بۆمان هێنا
كێ كوشتن و درۆ و ڕقی پێمان بەخشی
كێ ئەم دنیایەی وا دانا
بۆ وای دانا
یەك تای تەرازووی هەبوو، ئەویش لاسەنگ
12
بە لاپەڕەی كاڵبووەوەی تەمەنمدا دەچمەوە
بەرەو دواوە، بەرەو دواتر
تاكو دەگەمەوە ئەوێ
ئەوێ لە باوەشی دایكم
لە پایینی (خاڵخاڵان)دا
بەڵام نازانم بۆ؟ كەی؟ چۆن؟
نە دایكم، نە باوكم، نە ئەوێش هیچیان نەماون
كێ ئەو هەموو خاڵانەی سڕیوەتەوە؟
خەم و خۆشی، خەون و خەیاڵ
هەست و سۆز و ئاوات و ئومێدی بەتاڵ
بەتاڵە بەتاڵ

ئەم گەردوونە، ئەم ژیانە
پڕە لە بۆش و لە بەتاڵا
ئەم گەردوونە بێخاوەنە
کێ یەکەم بەردی داناوە؟
بۆچی ئێستا دیار نەماوە؟
بۆ دروست بوو؟
بۆچی؟ کەی؟ چۆن؟ لەناو دەچێ؟
کێ وەڵامێکی هەیە بۆم؟
پێش مردنم با پێم بڵێ
تا بە بەتاڵی نەمرم
13
منیش ڕۆژێ لە ڕۆژان منداڵبووم
خۆشەویستی دایە و باوە
ئێستاکە پیرێکی تەنیای پڕ
پڕ لە ئاگری کوژاوە؟
ئێستا لەسەر کەلی
ئاوابوونمدا وەستاوم
دوایین سەرنج
دوایین ئاوڕ
لە ڕابردوو دەدەمەوە
ڕێگایەکە
بە بست هەر بستێ دوان دەبێ
بە کاتیش وەها درێژە
لە سەرەتای ئەم دنیایەوە
هەر هەیە و هەر هەبووە
تا کۆتایی ئەم دنیایەش هەر دەمێنێ
هەر دووکەڵە و تەپوتۆزە
دووکەڵی دانەمرکاوەی
ئازار و غەمەکان هێشتا
بۆنچڕووکیان لێ هەڵدەسێ
تەپوتۆزی ئاژاوەکان
هێشتا سەر و چاوی ئەوانی پۆشیوە
گوڵی شیعرەکانم سیس و هەڵوەریون
تاشەبەردی بیرۆکەکانم هێشتاکە
ڕێگاکەیان تەنگ کردووە
ئەو هەموو گەردانەی عەشقە
بۆ بێلانە جێهێڵراون؟

کێ هەندێکی لەگەڵا خۆیدا برد و ڕۆیی؟
نازانم بۆ پێشم کەوتن
خۆ من وتم
مەرگم بە پێش مەرگتان کەوێ
وتم مەرگتان نەبینم هەرگیزاوهەرگیز
بۆچی کەسێ نەبوو جارێ گوێم لێبگرێ
کاتێ وتم:
14
کوانێ ئەوەی دەڵێن گوێی لە خشەی مار و مێرووە، کوا؟
بۆچی ئێستاکە کەڕ بووە؟
درۆیە درۆیە درۆ
کەس نییە گوێ لە کەس بگرێ
هەر دووکەڵە و هەر تەپوتۆز
وتی بەر بەدواوە مەکە
ئەگینا دەتکەم بە بەرد
ئەم هەموو بەردانە کێ بوون؟
چییان دەوت؟ چییان دەکرد؟
کێ دەزانێ؟
لە کێ پرسم؟
کێبوو وتی: ئاخر شیعر بۆ کێ بڵێم
کوا کێ ماوە دڵێکی ئاشقانەی هەبێت
زەمانی دڵبەردەکانە ئا ئەم زەمانە، ئەم زەمان
زەمانی مر□ق خ□رانە
زەمانی درۆبارانە ئەم زەمان
هەزاران ساڵ بوو بێدەنگ بووم
وامدەزانی گورگە هارەکانی دارستانی پاشا
خواردوویانە
بەڵام کە گوڵێ دەوەرێ
دەیان تۆوی گوڵی نەمر جێدەهێڵێ
وتیان گوڵە کێوییەکان بگرن، بیان کوژن.
ئێمە تەنیا گوڵی سەر مێزمان گەرەکە
بچن لە بازاڕی خۆفرۆشاندا بیکڕن
ئەو گوڵزارانە وێران کەن
کە گوڵا بۆ خۆیان ناگرن
وێرانە وێرانە وێران
ئەمڕۆکە خاکی کوردستان
کە گوڵی یاخی ناگرێ

وێرانەخاکە ئەو خاکەی
جێگای گۆڕی
شاعیرێکی گێلی تێدا نابێتەوە
جێگای دڵی عاشقێکی
خەمان گەستەی وەك منی تیا ناب □تەوە
نالی، حاجی، شێخی سەنعان
ئەوانی تری گۆڕغەریبان
وێرانەخاکە ئەو خاکەی
کرا بە جێی گۆڕپەرستان
کرایە جێی براگەورە و
سەری گەورە و
کەری گەورە
من گەورەکان ناپەرستم
بچووکەکانم خۆشدەوێ
وەك کانییەکەی گۆران و
پێکەکەی دەستی خەیام و
گۆچانەکەی دەستی شارلی و
کەرەکەی حەزرەتی نالی
15
من وڵاتێکم بۆچییە
وەرزی دیار و نادیاری
تارمایی ئەژدیها و کابووسبێت
16
ئێستا گورگە چاوسوور و سەگە ڕاهێنراوەکان
کەڵبەیان لە شیعرەکانم گیرکردووە
دەیانەوێ جریوەکانی خەفەکەن
خۆ من داود نەبووم کەچی
ویستیان گۆرانی خودایان بۆ بڵێم
کەی سروودەکان
لە ناو قەفەسدا وتراوە
کەی خوڕەی ئاو
لە ناو زەلکاودا خوڕەی دێ
کەی ئەهریمەن لە ژێر خۆردا
بۆ گوناهکاری دەگەڕێت
بۆشە
ناهەقە
ناڕەوا

هەرچی هەیە لە سەر زەوی و
لە ژێر ئاسماندا بەتاڵە
ناڕەوایە
بەتاڵە وەك
دڵی گورگەکانی جەللاد
ناڕەوایە وەك کوشتنی شیعرەکانم
لە باخچەکەی جەللاددا دەستم برد بۆ گوڵێ
ئەو جەندرمەکانی خۆی ناردە گیانم
لەپای گوڵێ هەزاران دڕکی قینیان
چەقاندە ناو دڵی خۆم و شیعرەکانم
من دڵی دڕکاویم ناوێ
من خودایەکم…
من خودایەکم ئەوێ چەتە و شیعرکوژی
نەبێت و دڵی هیچ کەسێك
دڕکاوی و ژەهراوی نەکات
وتیان خودا
لە خشەی مار و مێروولەش ئاگادارە
کە چووم گلەیی لا بکەم
لەوێ نەبوو
وتم ئاسمان لە گیرفانی بەتاڵی من بەتاڵترە
وتیان بڕوانە حەلاج و
گیڤارا و
شیعرەکانی خۆت
خۆت لە هەناسەی ساردی من دەپارێزی و
ئەشارییەوە.
نەك ببێ بە گەردەلوولی ئەشقێك و
ئیتر ئەشق ڕاپێچت کا و
بتباتەوە بۆ دۆزەخی دڵدارییەکەی جارانمان
بەتاڵە بەتاڵا
کێ ئەم شووشانەی بەتاڵکرد؟
چێژێ نییە بیخۆینەوە
کێ ئەم ڕووبارانەی بەتاڵکرد؟
کێ ئەم ئاسمانە…
ئەم گەردوونەی…
ئەم ژیانەی بەتاڵکرد؟

ئابی 2017: نەرویج

ڕۆمانی(ڕۆژانێک بەبێ خۆشەویستی)؛ جیهانێکی جاڵجاڵۆکەیی: ... بۆتان لەتیف عەبدولقادر

ڕۆمانی(ڕۆژانێک بەبێ خۆشەویستی)؛ لەساڵی ٢٠١٥دا دەزگای غوڕاب بۆبڵاوکردنەوەو دابەشکردن چاپ وبڵاوی کردۆتەوە. ڕۆمانێکە؛ ڕۆمانتیکیەو سەر بەئەدەبی ژنانەو، هەڵگری کێشەی کۆمەڵایەتیە، کچە نوسەری میسڕیی ئیسکەندەرانی “مونا مەنسور” نوسیویەتی، ئەم ڕۆمانە هەڵگری خەم وخولیای ژنانە؛ لەهەمبەر دەردەسەریەکانی ژیان وستەمی کۆمەڵایەتیدا، بوێرانە؛ لەبارەی ڕەوشی ژنان وگرفت وکێشە کۆمەڵایەتی ودەروونیەکانیان ئەدوێت. ئەمە؛ وەک هەوڵێک بۆ خستنەڕووی کێشەکانیان وهەوڵێکیش بۆدروستکردنی هۆشیاریی مرۆیی وکۆمەڵایەتی؛ لەپێناو چارەسەرکردنی کێشەی ژن.

ئەگەر سەیری بنیاتی هونەری ڕۆمانەکە بکەین؛ دەبێت لەناونیشان دەستپێبکەین، ناونیشانەکە؛ لەدوو وشە پێکهاتووە، وشەی(أیام) بەواتای ڕۆژانێک دێت کەبەنەناسراو(نکرة) هاتووە، لەگەڵ وشەی (حب) کەبەواتای خۆشەویستی دێت و، بەشێوەی نەرێ خراوەتە سەر وشەی(أیام) لەڕێگای پیتی جەڕ(ب) وپیتی نەرێ(لا)دا، ئەم وشەیەش هەر نەناسراوە، بۆیە دەکرێت بڵێین: ئەم ڕۆمانە؛ گێڕانەوەی ڕۆژانی ڕابردووی ژیانی کەسایەتی سەرەکیە، کەخۆشەویستی ت□یدا نیە، بەواتایەکی تر؛ ڕۆمانەکە؛ یاداشتنامەی کەسایەتی سەرەکیە کەلەژیانیدا تۆماری کردوون.

ئەوەی پەیوەندی بەکەسایەتیەکانەوە هەیە؛ دەبینین کەڕۆمانوس بەچەند جۆرێکی جیا کەسایەتیەکان پێشکەش دەکات وڕۆڵ وئەرکیان پێدەدات، ڕۆمانوس هەندێ کەسایەتی پێشکەشکردووە، ناوی کەسایەتی سەرەکی ناوی(ئیمان)ە، کەژنێکی بێبەشە لەسۆزی باوکایەتی و، لەدوای مەرگی باوکیشی، لەخۆشەویستی براکانیشی بێبەش دەبێت، بەومانایەی براکانی سەرقاڵی ژیانی خۆیان دەبن، (ئیمان) کە سێ برای

هەیە(محمود، مستەفا و ئەحمەد)؛ بەزۆر بەمێرد دەدرێت، بە پیاوێک بەناوی(سەلاح)، کەلەلایەن دایکی(ئیمان)و براکانی؛ بەکەسێکی باش وگونجاوو بۆ کێشە وەسفدەکرێت، ئەگەرچی ئەو مێردکردن بە(سەلاح) ڕەت ناکاتەوە؛ بەڵام زۆریشی پێ خۆش نیە، چونکە بەشێوەیەکی کتوپڕ داواکەی لێکرا، دواتر کچێکی لێ پەیدا دەبێت بەناوی(سوها)، پاشان (ئیمان) زۆر حەزی لەکاری پێشکەشکاریەو لەتەلەفیزیۆن بەرنامە پێشکەش دەکات، بەڵام وا پێدەچێت(سەلاح) زۆر حەزی لێ نەبێت، چونکە هیچ هاوکاری ناکات لەوەی منداڵەکەی(سوها) لەباوەش بگرێت وئاگای لێبێت، ئەمەش (ئیمان) پەست ونیگەران دەکات تا ئەو ڕاددەیەی لەلای دایکی بێزاری پیشان بدات وداوای جیابوونەوە بکات لە(سەلاح)، بەڵام دایکی ئەمە ڕەتدەکاتەوەو پێی دەڵێ کەتۆ کەسێکی لەخۆبایی، یان ڕەنگە لەگەڵ پیاوێکی دی دەستت تێکەڵ کردبی، هەرچی (ئیمان)ە؛ ئەمە ڕەتدەکاتەوە، ئەگەرچی لەڕاستیدا لەگەڵ پیاوێک بەناوی(هیشام) پەیوەندی هەیە، بەتایبەت دوای ئەوەی کەلەتەلەفیزیۆن، بەمەبەستی ڕووماڵی کۆنفڕانسێکی ئەدەبی شاند دەکرێت بۆ وڵاتی تونس، وەلە دایکی پێی دەڵێت: ئیمان؛ تۆ دووگیانی وپیرۆزبایی لێدەکات.. ئەویش زۆر سەرسام دەبێت، پاشان براژنەکەی(سەوسەن) پیرۆزبایی لێدەکات، دواتر (سەلاح)یش پیرۆزبایی دووگیانبوونی لێدەکات، هەرچەندە (ئیمان) لەلای سەیرە کەدووگیان بووە، چونکە بەردەوام حەبی ڕێگری لەدووگیانبوونی خواردووە، نازانێت کەجارێک لەبیری چووە.

لەڕووی ناولێنانەوە؛ ڕۆمانوس ڕەنگە بەمەبەست ئەم ناوانەی هەڵبژاردبێت، بۆنمونە (هیشام) بەمانای هەپڕوونبوون و وردوخاشبوون دێت، ڕەنگە ئەمە لەشوێنی خۆی بێت، چونکە ژیانی ئاسایی(ئیمان) و(سەلاح) تێکدەدات، هەروەها واتای ناوەکە لەگەڵ ژیانی ژنەکە دەگونجێت؛ بەوەی ڕۆژگار دەیهاڕێت وبێبەشە لەخۆشەویستی باوکی وبراو، هاوسەرێک کەبەخۆی بڕیاری لێدابێت وخۆشەویستی جوان هەبێت لەنێوانیان. هەرچی واتای ناوی(سەلاح)ە؛ بەواتای چاکەو چاککردن دێت، کەبەپێی دایکی(ئیمان) بێت؛ ناوەکە گوزارشت لەکەسایەتی(سەلاح) دەکات کەبەڕاست کەسێکی باش وپاکە، بەڵام لەچاوی(ئیمان)ەوە وانیە، لەوەی ئەم پیاوە؛ ئەوە نیە کە ببێتە هاوسەری. هەروەها کەسایەتی(سوهەر) کەهاوڕێی زانکۆیی (ئیمان)ە، لەڕێگای ئەم کەسایەتیەوە؛ باسی شەڕی عێراق وکوەیتیش دەکات، چونکە هاوسەری(سوهەر) بۆکارکردن چۆتە کوەیت و، لەوێ دەژین. بەپێی ئەم ڕۆمانە؛ ئەو کات سەرۆک کۆماری عێراق؛ هاواری لێهەڵدەستێت وداوای ڕاگرتنی شەڕ دەکات، بەڵام هێزەکانی هاوپەیمانان لەلەشکری عێراق دەدەن ولەکوەیت وەدەری دەنێن.

لێرەدا؛ کێشەی کۆمەڵایەتی ناو خێزان باس دەکات، ک□ ئەمە وەکو ئەزموونێکە لەژیاندا، لەوەی دەکرێت مر□ق □□□ز لەیەکتر بگرن وژیانیان بەخۆشی وخۆشەویستی وبێ کێش□ ب□ب□ن□ س□ر، ه□رو□ک □□□□ی باوک بەرز دەنرخێنێت، چونکە سۆزی باوک سێبەرێکە بەسەر منداڵەکانیدا، ئەگەرچی کەسایەتی سەرەکی لەم ڕۆمانەدا؛ لێی بێبەش بووە، لەدوای باوکێکی بەرپرسیش، ڕۆلی برا زۆر گرینگە، وەکو سایەیەک بۆ خوشکەکانی، چونکە ژیان بەرپرسیاری□تیە، لەکۆمەڵگا ڕۆژهەڵاتیەکاندا؛ برا؛ لەدوای باوک ئەرکی چاودێریکردن وبەرپرسیارێتی خێزانی دەکەوێتە ئەستۆ، بەتایبەت هی خوشکەکانی، هەروەها ژنیش وەک بوونەوەرێک مافی ژیانێکی خاوێن وشیاوی هەیە، کەهەم ڕۆلی دایک وخوشک وخێزانیش دەگێڕێت و، ئەمەش گەوهەرێکە دەبێت ڕێزی لێبگرێت ولەئاستیدا بێت. هەروەها دایکایەتی بەئەرکێکی سەخت دادەنێت، چونکە پەروەردەکردنی مندا□□ی دەکەوێتە ئەستۆ، سەرباری ئەوەی ژیانی هاوسەری بەتەنیا لەبوارێکدا کورت ناکرێتەوە، بەڵکو بەرپرسیاریەتێکی مرۆیی وڕەوشتیە، دەبێت بەڕەوشتەوە مر□ۋ□کان لەهاوسەرگیریدا بەرپرسیاری□تیەکان هەڵگرن و، ژیانێکی شیاو بەمر□ۋبوون بژن، لەلایەکی دیکەوە باسی ژیانی هاوڕییەتیش دەکات، کە دەبێت پەیوەندیەکۆمەڵایەتیەکان ڕێزیان لێ بگیردرێت ومافی خۆیان پێ بدرێت. ئیدی ئەم ڕۆمانە؛ جیهانێکی جاڵجا□ک□ییە، تۆڕێکە بەچەندەها سەرەداو پێکەوە گرێدراوە، خەیاڵێکی بەربەرینی ڕۆمانووسە لەژیانی واقیعیی کەسایەتی سەرەکی(ئیمان)دا.

گێرەرەوە لەم ڕۆمانەدا؛ کەسایەتی سەرەکیی□و بەڕاناوی کەسی یەکەم قسە دەکات، وەک ئەوەی هەموو شتێک دەربارەی کەسایەتیەکانی دیکە بزانێت؛ وەسفیان دەکات ودەیاناسێنێت، بۆیە لێرەدا؛ ئاستی زانیاریەکانی ڕۆمانووس(مونا مەنسوڕ فەرماوی) وکەسایەتی سەرەکی(ئیمان) وەکو یەکە. بەڵام دوو کەسایەتی جیاوازن، واتا ڕۆمانەکە بەشێک نیە لەیاداشتەکانی ڕۆمانووس، دەکرێت سودی لەیاداشتەکانی هاوڕێیەکی وەرگرتبێت، یانیش بەگشتی لەژینگەی ژیاندا کەڵکی وەرگرتووەو، ویستویەتی وەکو کچێک کێشەی ژن بەگشتی بخاتەڕوو، هەروەها پەنهانیەکانیان ودیوە شاراوەکانیان پیشانبدات، کەهۆی دەردەسەری وکێشەی زۆرن لەژیاندا بۆیان.
هەرچی پەیوەندی بەکاتی ڕۆمانەکەوە هەیە؛ لەدوو ئاستدایە، ئاستی یەکەمیان؛ هەمان کاتی گێڕەرەوەیە، هەروەها ئاستەکەی تر؛ هی ڕووداوەکانە، بەگشتی ڕۆمانەکە باسی سەرەتای نەوەدەکانی سەدەی ڕابردوو دەکات.

سەبارەت بەزمان؛ ڕۆمانەکە بەزمانێکی سادەی عەرەبی نوسراوە، هەروەها ڕۆمانوس هەژموونی هەیە بەسەر ڕۆمانەکەدا، هەوڵیداوە؛ جۆرە زمانێکی شیعری پێببەخشێت.
ڕۆمانوس "مونا مەنسور" لەڕۆمانی(ڕۆژانێک بەبێ خۆشەویستی)دا؛ دەکرێت بڵێین: گەشتێک بەلاپەڕەی بەراییەکانی ژیانی ژنانی میسڕ دەکات و، لەچاوی (ئیمان)ەوە؛ ئەوەی دەخاتە ڕوو، وەک ئەوەی بەناوی کەسایەتی سەرەکییەوە قسە بکات؛ دەیەوێت بڵێت: لەتەنیایی بوونی خۆیدا بەهاو ڕاگری ژیانی هەر دایکییەتی، هەروەک ئەوەی ئەم سەرنجە خۆرایە؛ بەگەڕانەوەیەکی ڕاشکاو ناخاتە ڕوو، بەڵکو وەکو پردێکی پەیزە هەڵوەریو، وەکو هەماو ئاماژەی ئەوەی ئەو لەم تەنیاییەدا؛ هەگری لەپەیوەندییە ساردو سڕەکانی ڕۆژگاریش دەخولقێنێ، بۆیە ئەم هەگرییە؛ بارگاویە بەزۆر ئاماژەی ناڕوون، هەر ئەوەیە کە کچێک لەتەمەنێکی هەڵکشاودا؛ لەژانی دەروون وئازاری هەستدا تابلۆی دایکی جارێکی دیکە دەکاتەوە بەپێکەنینێکی خۆڵەمێشی، پێکەنینێک وەک هەناسەی مردوو لەگۆڕ بەختی وەخۆبەر نەهاتووی خۆیدا.
لەڕۆمانەکەدا؛ بوێری وڕاشکاوی هەڵدەهێنجرێت، ڕۆمانوس سەرکەوتوو بووە لەپێشکەشکردنی بۆچوونەکەی لەڕێگای نوسینی هونەری ڕۆمانداو، توانیویەتی گوزارشت لەژیانی کۆمەڵایەتی خێزان وناخی ژن بکات.
دەکرێت بڵێین: ڕۆمانی"ڕۆژانێک بەبێ خۆشەویستی"؛ جیهانێکی جاڕجاڕەکەیە؛ لەخەیاڵەی "ئیمان"دا.

"مونا مەنسور فەرماوی" چیڕۆکنوس وڕۆمانوسێکە میسڕیە، خەڵکی شاری ئیسکەندەرییەیە، ئەندامی یەکێتی نوسەرانی میسڕو، یانەی بولکلی ڕۆشنبیریە لەئیسکەندەریە، هەروەها ئەندامی تۆڕی ئەدەبی ئیسلامی جیهانی ویانەی چیڕۆکەی قاهیڕەیە، هەروەک ئەندامی تاقیگەی گێڕەرەوەکانیشە لەپەرتووکخانەی ئیسکەندەریە. لەڕۆژنامەو گۆڤارە پێڕاوو ئەلیکتڕۆنیەکانی میسڕو جیهانی عەرەبیدا شتەکانی بڵاودەکاتەوە، خاوەنی سێ کۆمەڵە چیڕۆکە بەناوەکانی"لەپێناو کوشتنمدا گۆرانی دەڵێیم، ئەوەی ماوەتەوە بەم، فرمێسکەکانی دەڕێپە شەونم"، هەروەها دوو ڕۆمانیشی بڵاوکردۆتەوە بەناوی"خەونی باوکم، ڕۆژانێک بەبێ خۆشەویستی".

بۆتان لەتیف عەبدولقادر
هەولێر ٢٠/٧/٢٠١٨

کەسێك نییە وێنەمان بگرێ ؟ …
شیعری: ئیبراهیم هەورامانی

(1)

•

کە دایکم مرد ،
مێخەك بەندەکەیم خستە گۆڕەکەیەوە .
تا بەهەشت ،
بۆنی مێخەکی لێوە بێ .

****

(2)

•

وەرە نێو خەونمەوە
لەوێ ،
پۆلیس نیە.

****

‌ (3)

•

تامی چەند شیرینە ،
گێلاس ،
وەك خەندەی تۆ.

(4)

•

شیعر دەنوسم ،
ئەمە بیانویەکی باشە ،
بۆئەوەی بزانیت
تۆم خۆشدەوێت .

****

(5)

•

چەند ئاوازێکی خۆشی هەیە ،

دەنگی تۆ .

کاتێك دەڵێێ :

سڵاو…

****

(6)

•

کە تۆ ڕۆشتی

پاییز هات .

ڕەنگ زەرد مامەوە .

*****

(7)

‌

•

تەواوی دڵم بەخشیوە بە تۆ

کاتێ دەڕۆی ،

بیرت نەچێ

ئینسان ،

بەبێ دڵ ناژی .

******

(8)

•

هەناسەی ساردم

هێندە بەسە ،

دونیا بکاتە بەستەڵەك .

****

(9)

بۆ شیرکۆ بێکەس

بەمردن بڵێن :
بەبێ شێرکۆ ،
چەند ،
بێکەسین .
ئای چواری هەشت !!

****

(10)

•

ناوت ،
لە پارچە کاغەزێك دەنوسم و
لەنێو پەڕۆیەکی سەوزدا
دەیکەم بەیەخەمەوە .
تا لەم دەردی ،
تاعەونە بەدوور بم .

(11)

خۆزگە ،
دڵم دەهات .
پێیەکانتم لێدەکردەوە .
تا بیر لە ڕۆشتن نەکەیتەوە .

******

(12)

چاوی بڕیوەتە ،
چاوانم .
دەزانێ تەنیام
بەکامی دڵ لێم دەڕوانێ …..
دەیەوێت
لەوە بگات ،
بۆچی تەنیا بومەتەوە .؟
ئەو پشیلەیەی ،
برسێتی گەیاندویەتیە ماڵی من .
برسێتی بیر چۆتەوە و
لێم دەڕوانێ .

******

(13)
تۆ دەڕۆی ،
من دێم دێشێ .

تەموز – ئاب \2018 هەلەبجە

پێش 53 ساڵ لەم رۆژەدا گیرام ... ئەحمەد رجەب

ئەم رووداوە لە دەربەندیخان بە رووداوی تانکەکە ناسراوە.

لە تێکۆشاندا لە پێناو ئامانجە پیرۆزەکانی گەل و دوارۆژێکی پرشنگدار بۆ گەلانی ترو مرۆڤایەتی پێشکەوتوخواز ژمارەیەکی زۆر خۆیان بەخت ئەکەن و ئەبنە قوربانی و شیوعییەکان و چەپەکان لەو بوارەدا رۆڵی سەرەکییان نواندووەو پێشەنگ بوون.
لە درێژەی کاروانی تێکۆشانداو، لە گەرمەی ئیشوکاری رێکخراویی حزبداو، لەم رۆژەدا پێش {53} ساڵ لە لایەن ئیستخباراتی کەتیبەی (32) ی سوپای عێراق بە هاوکاری بەریوبەرایەتی ئاسایشی دەربەندیخان و، لە ماڵی کەسایەتی نیشتمانی و شیوعی ناسراو تێکۆشەر { حسەین حاجی کەریمی زۆراب، بابی شەهید (رەفیق) لە دەربەندیخان گیرام.
لەو رۆژانەدا بەرپرسی رێکخراوی دەربەندیخان بووم و، رۆژێکیان هاوڕێی تێکۆشەر عەبدوڵلای مەلا فەرەج قەرەداغی { مەلا عەلی} نامەیەکی بۆ ناردم لە گەڵ پسووڵەی گواستنەوەی محەمەد ناوێك (رەیس عورەفا) لە کەتیبەی (32) لە دەربەندیخان.

پسووڵە تایبەتییەکەی محەمەدم وەرگرت و، بەشیوەیەکی زیرەکانە چاومان بەیەکتر کەوت و، دیار بوو محەمەد زۆتەڵ و وریایە، بۆیە پێش ئەوەی بیخەینە ناو رێکخراوی تایبەتی سەربازەکانی تر لە کەتیبەی 32 و بەتالیۆنی دەربەندیخان، داوای زانیاری زیاترم لە مەلا عەلی کرد.
دەربەندیخان بە هۆی بەنداوەکەو شاخە بەرزکانی لە رووی

سەربازییەوە شوێنێکی ئیستراتیجی گرنگ بوو، کەتیبەی 32 بە فەرماندەیی موقەدەم کەمال ئەحمەد ئەلراوی و، بەتالیۆنی دەربەندیخان بە فەرمانەیی جەمیل ئەلشێخلی تیادا جێگیر بوو بوون و، سەبارەت بە هاتنی محەمەد گوماناوی بوو، دڵنیا نەبووم بخرێتە ناو ڕێکخراوی سەربازەکان و، هەر لە چوارچێوەی ئەو بارودۆخەدا لە ڕۆژی 7/8/1965 گیرام.

ئێمە وەك حزبی شیوعی عێراق لە چەند شوێنێکی کوردستان لە شۆرشی ئازادیخوازانەی کورد بەشدار بووین و، لقی {10} ی تێکۆشەر لە قەرەداغ بوو، نزیکترین هێزی پێشمەرگەی حزب بوو لە ناوچەکەدا، هاوڕێ مەلا عەلی بەرپرسی یەکەمی ڕێکخراوەکانی حزب و، هاوکات سەرلقی لقی {10} بوو.
لقی {10} وەك هێزێکی پێشمەرگە پێویستی بە زۆر شتومەك و کەرەستە هەبوو، وەك دووربین و تەقەمەنی و تفاقی سەربازی و، بۆ ئەو مەبەستە قسەمان لە گەڵ ڕەیس عورفا محەمەد کردو، ئامادەیی پێشاندا بەرامبەر نرخێکی کەم و، لە کۆبوونەوەی داهاتوو لە بەرواری 7/8/1965 هەندی شتومەکی هێناو، بە هاوری حسەین ڕەوانەی جیپەکی ترمان کردو، بە هاوری حسەینم وت لە مامرستا غەریب حەمە سەعید ئەندامی لێژنە لە دەربەندیخان هەندێ پارە لە بری ئەو شتومەکانە بێنێت.

لە گەڵ دەرچوونی هاوری حسەین لە ماڵەوەو، لە پاش ماوەیەکی کورت هێزێکی سوپاو ئەفسەرێك و، تاقمێکی ئاسایش و مفەوەز غالب و، موختاری شار شیخ محەمەد مەلا قادر بانیخێڵانی هەڵیانکوتا سەر ماڵی هاوڕێی تێکۆشەرو، یەکسەر ئەفسەرەکە زلەیەکی کێشا بە بەناگۆێی ڕەیس عورەفا محەمەدو کەوتە لێدانی و، فەرمانیدا بە سەربازەکانی بە مردووی بێبەنەوە بۆ کەتێبە و، لە منی پرسی نەخشەی چیتان ئەکێشا؟ منیش وەڵامم نەدایەوەو، زانیم ڕەیس عورەفا محەمە توانی خۆی بخزێنەتە ناو ڕێکخراوی حزبمان و، ئەفسەرەکە کێشای بە سەرمداو پرسیارەکەی دووبارە کردەوە و، منیش زۆر بە هێمنی وتم: من بەرەو ماڵەوە بۆ کەمپی خوار ئەرۆیشتم و ئەو کابرایە کە لە گەڵ سەربازەکانت بۆ بارەگای کەتیبە ناردتەوە وتی: ئەمەوێ لەم ماڵە { بێستانەکەی تێکۆشەر حسەین} تەمانەو بامیەو سەوزە بکرم ئەتوانی یارمەتیم بدەی لە وەرگێڕان چونکە کوردی نازانم.

ئەفسەرەکە وتی: کوا ئەو شتومەکانە کە ڕەیس عورەفا محەمەد بۆتانی هێنا؟ و، بە سەربازەکانی وت: ماڵەکە ببشکێنن و، سەربازو موختارو ئەمنەکان کەوتنە بشکنین و ماڵەکەیان ژێروبان کردو تووشی شۆك هاتن

و هیچیان نەدۆزییەوەو، ئەفسەرەکە تووشی شڵەژان بوو و، داوای کەرەستەکانی ئەکرد بۆ ئەوەی بیگێڕێتەوە بۆ کەتیبە و، لە باوەرەدا نەبوو شتەکان بەو خێرایە گواسترا بێتەوە بۆ شوێنێکی ترو، لەوێ (زانیم نەخشەی شانۆگەرییەکی کرچوکاڵیان دارشتەوە بۆ گرتنم و نهێنییەکانی حزب بدرکێنم) کاتێك زانی وەڵامم نییە کەوتە لێدانم و بە توورەییەوە بە تاقمەکەی وت: لێدەن و بیبەن بۆ ناو ئۆتۆمبێلەکەو، لە ماڵی حاجی حسەێن هاتینە دەرەوەو، بە شەق و زللەو بۆکس بە تەنافەکانی گەرماوەکەی حاجی تالیب کۆکسی دەست و قاچەکانم بەسترانەوەو، بە راکێشان تا لای زیلەکە کە لە بەردەم یەکەمین مزگەوتی ئەوسای دەربەندیخان وەستا بوو بردمیان و، فرێیاندامە ناو زیلکەو دەم وچاوو روومەتم سووتاو، لە بەر ئەوەی لەشم و قاچ و دەستەکانم بەسترابوونەوە نەمتواتی لە گەرمای پلێتی زیلەکە رزگارم بێت و، بەو شێوەیە تا کەتێبە مامەوە.

لە کتیبە بردمیانە ژورەکەی فەرماندە ولەوی موقدەم کمال الراوی وتی: ئەمناسی؟ وتم: گرنگ نییە بتناسم یان نەتناسم بەڵام ئەمەوێت بزانم بۆ منتان گرتووە؟ فەرماندە پێکەنی و وتی: ئەگەر یارمەتیمان بدەیت و لە گەڵماندا راستگۆ بێت یەکسەر بەرەڵات ئەکەین و، نەوەستاو پرسیاری کردو وتی: ئەندامانی رێکخراوی حزبەکەتان لەم شارە کێن؟ مەبەستم رێکخراوی حزبی شیوعی عێراقە؟ و، ئەندامانی هێڵی عەسکەری کێن؟ پەیوەندی بە کێوە ئەکەێت؟ ناو بەرپرسەکەت چییە؟ ئەرکی هێزەکەتان لە ناو بزوتنەوەی ""یاخیبووی کورد چییە""؟ جموجوڵ و چالاکی لقی {10} چییە؟ و، هەندی پرسیاری تریش و، لە وەڵامدا وتم: من بە رێی خۆم ئەرۆیشتم لە پر رەیس عورەفایەکم دی و، وتی ئەتوانی یارمەتیم بدەی لە کرینی تەماتەوەوسەوزە بەڵام تۆ لە بارەی رێکخراوەکانی حزبی شیوعی عێراق پرسیار ئەکەێت ، من هیچ زانیارییەکم نییەو نازانم لقی {10} چییە.
موقەدەم کمال الراوی وەك گای تۆر لە شوێنەکەی خۆی هەڵساو بە نەرم ونیان وتی: من ئازادت ئەکەم ئەگەر بڵێت: ئەو (ماڵە جێی خراپەکارییە) و، منیش یەکسەر تەقیمەوە وقیراندم و وتم: کمال الراوی ئەزانێت کام ئافرەت خراپکارو سووکە؟ جارێکی تر وەك شێت و بە توورەییەوە وتی: کێیە؟

منیش وەك لاوێکی خوێن گەرم و راشکاوانە وتم: ژنی ئەو ئەفسەرانەی کە دێنە کوردستان بۆ کوشتنی گەلێکی بێوەی، لەوێدا عروبەچی کمال الراوی خۆی پێنەگیراو، بە دەمانچەکەی هات بە سەروگوێلاکم و خوێن بە ناوچاوانمەوە هاتە خوارەوەو، بانگی رەیس عورفا محەمەدی کردو

وتی : بیبەن بیکوژن و، هەر لەوێ بە لولەی تانکێك هەلیانواسیم و، بە شوڵ بە سەرپەرشتی محەمەد کەوتنە لێدانم و، پاشان دەستمیان بە ئۆتۆمب□للك و قاچەکانم بە ئۆتۆمبێلێکی تر بەستەوەو بۆ ترساندنم، کراسەکەیان لە بەرم داکەندو، لە پاش لێدانم و بۆ پشوودان جگەرەکانیان لە سەر پشتم و جاروبار سێنگم دائەنا (باشترین تەپڵەك) یان دۆزێیەوە، لە پاش چەند ۆرژێك ڵیدانی وەحشیانە بە رەتڵێکی عەسکەری (قافڵە) لە دەربەندیخان گواستمیانەوە بۆ جەلەولاو پاشان بۆ

سەربازگەی سەعەد لە باقوبە و بەغدا و کەرکوك و سلێمانی.

زیندانی سلێمانی لە چاو بەغداو کەرکوك وەك (بەهەشت) وابوو، لە سلێمانی ئاگادار کرامەوە لەگەڵ مام هوسەینی هوسەینی هۆرێنی و حاجی محەمەدی کەریمی زۆراب ئەدرێن بە دادگای عەسکەری و ، ئێمکانە من سزای لە سیدارەدان بدرێم ئەگەر بەڵگەیان دەسکەوێت کە من لە گەڵ حزبەکانی دژ بە رژێم هاوکار بم، بە هوێ شەرکردن لە گەڵ یەکێك لە سەرسەرییەکان بەناو (عمر بەهاو) و خاینێکی روورەش بۆ کەرکوك گواستمیانەوەو، زیندانی کەرکوك (تەویلەکە) بە پێی راپۆرتی ڤێتەنەری (بیطره) دەستنادات وڵاخ تیادا بژێ کە چی (600) کەسی تیا بوو.

کمال الراوی دەرکەوت سیخوری ئیسرائیلە لە تاقمەکەی یوسف زەڵخا، لە بەرەکانی شەر لە سوریا بە جلی خەو (پیجامە) هێنایانەوە بۆ بەغدا و ولە پاش سزادانی گوللە باران کراو، لاشەکەیان لە مەیدانی ئازادی (باب الشەرجی) لە ناوەراستی بەغدا هەڵواسی.

نەمری بۆ تێکۆشەر حسەێن حاجی کەرێم زۆراب. سەربەرزی بۆ تێکۆشەری بێ هاوتا رابیعە خان داێکی شەهید رەفیق.

مردن بۆ دوژمنانی شیوعییەت.

ئەم بابەتە بە عەرەبی لە 7/8/2005 بڵاو کراوەتەوەو، لە سەر ئەم لینکە:

http://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=42778

7/8/2018

بۆ ژەنگاڵ ... ع. سەرکەش

کاتێ ڕشانەوەی داعش هات
لەگەڵ هەناسە سواریتان هەناسەم تووند دەبوو
لەگەڵ ترس و دڵە ڕاوکەتان زەندەقم دەچوو
لەگەڵ هەنگاوەکانتانا ڕام ئەکرد و
شپرزە دەبووم
چونکە ئەو چاوترووکانە
ئەوسا
نەخوا لەوێ بوو
نە فریاد ڕەسێ

کە ڕشانەوەی داعش هات
لەگەڵ ئێوە دەکوژرام و گولەباران دەکرام
لەگەڵ ئێوە ئەتک دەکرام و
گوێم ل□ □ ئ□للاهو ئەکبەری
تەگە داوێن پیس و
تەگ گرگنە دەم بۆگەنەکان دەبوو
هەر ئەو ڕۆژە لەگەڵ کچۆڵە و
لەگەڵ کوڕیژگە جوانکیلە
دڵ پڕ ترس و
چاو پڕ ترس و
ڕۆحچووەکانتانا هەڕاج دەکرام و
دەکڕڕام و
دەفرۆشرام و
دەکرام بە کۆیلە
دەبووم کۆیلە
کەچی خوا لەوێ نەبوو
نازانم مردبوو
نازانم چاوەکانی مجرۆ ببوو
نازانم گوێچکەکانی کەڕ و کوند ببوو
نازانم زمانی شکا بوو یان لاڵ ببوو لاڵ!
ئەم دونیایە، بێ خودایەش
خەڵکی ئەم دونیایەش مردبوون
چاویان کوێر و مجرۆ
گۆێچکەیان کەڕ ببوو

زمانیان شکا بوو … بۆ بۆ
نازانم بۆ

کە داعش هات
وەکو ئێوە
وەکو خۆم
کە تەگە داوێن تەڕەکان
داوێنی پیسیان
لە پاکیزاکانتان هەڵدەسوو
لە ڕۆحی منیش دەپەڕین!
ئەوەی ئەوان دەیان کرد
ئەو فەرمانەی ئەوان دەیاندا
بۆ سەر ژەنگاڵ
بینینم و ئەوسا زانیم
خوا نەمابوو
چاوی کوێر و مجرۆ ببوو
دڵی لە ژێر پێی شمشیر بەدەستانی بیابان، لە گیانەڵا بوو
لە ئاوزینگدانی دوا هەناسەی بوو

کاتێ ڕشانەوەی داعش هات
ئێوە ڕاتان دەکرد و
برسی بوون
ئێوە ڕاتان دەکرد و
تینوو بوون
ئێوە ڕاتان دەکرد و
جڕ و جانەوەری ئال سعوود و
سوڵتانی تورکان
بە دواتانەوە بوون وەک ڕشانەوە
منیش وەکو ئێوە سەرا سیمە
لەگەڵ ئێوە ڕام دەکرد
ئەزانم
خوا لەوێ نەبوو
تا فریامان کەوێ
تەنیا شاخ و
تەنیا ئاسمانی چیا ژەنگاڵ مابوو
تەنیا ئاسمان و چیای ژەنگاڵ پشت و پەنا بوو
ڕووی تیبکەین.

ع. سەرکەش
ئوپسالای سوید 2018.08.06

داکوەستا ….دڵشاد تاقانە

ئەی داکوەستای ژیان و یەکەم وشەی زمانم
فێرت کردم چۆن دەبێ خۆشمبوێ نیشتمانم

بەدادە دادە و بابە هەردەم قسەت پێکردووم
فێری ئاکاری چاکەو بەرەو مەزناتیت بردووم

بەتامی شیری مەمەت تاتی چوونە سەرپێیان
بوومە مرۆڤی بەخشندە خاوەنی پێگە و جێیان

تۆ شانازی و نیشانەیت لەسەر سینە و دڵمدا
هەرچی لەتوانات دابوو بەخشیووتە بەمنتدا

بۆیە لە ئاستی وەفات سەرمت بۆ دادەنوێنم
بەهیوای بەخشینی تۆم پەیامت بەجێ دێنم

دڵشاد تاقانە

ئەفسانە … چرۆ زەند

نامەیەکی خۆشەویستیم بۆ نووسی
چاوەڕێم وەڵامم بدەیتەوە
ژمارەی تەلەفۆنەکەت لە لیستی پەیوەندیدایە
هەرگیز نایسڕمەوە
چاوەڕوانی ئەفسانەیەکم، گەر
ڕۆژێ، ساتێ، تەنها جارێ

تۆ وەڵامم دەیتەوە

03/08/2018

zandchro@hotmail.com